

TC.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 1.KADEMEDE YARATICI DRAMA
YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİNİN AKADEMİK
BAŞARISINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehtap KARACİL

DANIŞMAN

Yrd.Doç.Dr. Cengiz YANIKLAR

Haziran – 2009
KARS

TC.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Mehtap Karacil'e ait "İlköğretim 1.Kademede Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi" konulu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim programları ve Öğretimi Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy..... kabul edilmiştir.

Öğretim üyesinin Ünvanı, Adı ve Soyadı

.....
.....
.....
.....

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

UYGUNDUR
.....

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET

Çocuğun İlköğretimde aldığı eğitimin ileriki yıllarda kişiliği ve akademik başarısı üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur. Dolayısıyla başarılı bir eğitim için sağlam temellerin atıldığı İlköğretim yılları önemlidir. Çağdaş yöntemlerde, öğretmen öğrencinin akademik başarısını artırma, öğrenmesini kolaylaştırma, öğrenciye rehberlik etme, öğrenciyi sürekli güdüleme ile yükümlüdür. Etkili eğitim ve öğretim süreçleri de kendiliğinden gerçekleşmemektedir. Bu durum, öğretim yöntemlerinden yararlanılarak planlanır ve gerçekleştirilir.

Bu çalışmanın temel amacı, aktif öğrenmenin en önemli yöntemlerinden biri olan yaratıcı drama yönteminin, İlköğretim 1.kademede Türkçe dersinde akademik başarıyı artırmada ne derece etkili olduğunu ortaya koymak ve elde edilen veriler doğrultusunda öneriler geliştirmektir.

Araştırmanın örneklemini 2008–2009 eğitim-öğretim yılı Kars Merkez Alaca Köyü İlköğretim Okulu ve Kars Merkez Halefoğlu İlköğretim Okulu 1.Kademeye devam eden 5. sınıflardaki öğrenciler oluşturmaktadır.

Uygulanan anket 20 soruluk başarı testidir. Çalışmanın deneysel yöntem aşamasında 25 öğrenci kontrol grubu, 25 öğrenci deney grubu olarak belirlenip, ön test uygulanmıştır. Kontrol grubunda seçilen ünite, geleneksel yöntem kullanılarak anlatılmıştır. Aynı ünite deney grubunda ise “yaratıcı drama yöntemi” ile işlenmiştir. Ünite bittikten sonra öğrencilere son test uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında deneysel yöntem grubuna aritmetik ortalama, standart sapma hesabı ile ‘t’ testi uygulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, yaratıcı dramanın uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu arasında farklılık olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular, yaratıcı drama ile öğretimin öğrencinin akademik başarısını artırmada daha etkili olduğunu göstermektedir.

ABSTRACT

It is put forward that the students education from the first years effects their personality and academic success in future. Primary school years are very important for students' basic education. In modern methods teachers' important roles are to reinforce academic success, facilitator, guider and motivator. Active training and teaching process doesn't happen by itself. Thus, process is planned and practiced with the help of teaching methods.

This study's basic aim is to show how, one of the active learning, drama effects primary school Turkish lesson academic success and offer some suggestions across the results.

The study is exemplified in 2008-2009 training and learning years in Kars Alaca Village Primary School and in Kars Halefoğlu Village Primary School with first degree students who go on 5th class.

This questionnaire is a 20 questions achievement test. In this experimental study it is determined 25 students for "experimental group" and 25 students for "control group" them the first test is carried out. The unit is told with traditional methods to control group and the some unit is told with creative drama to experimental group. After the unit, the last test is carried out. By the help of obtained results experimental group had grade point avareges and the other group had with standard devition 't' test is carried out.

According to this study there are differences between the experimental group and control group. The study shows that teaching with creative drama is more effective for the reinforcement of students' academic success.

ÖNSÖZ

Bu çalışma Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı'nda yürütülmüştür.

Eğitim ve öğretimde öğrencileri ezbere iten, düşünmeye sevk etmeyen, çocuğun sürekli dinlediği bir sistem artık çağımızda kabul görmemektedir. Bunun yerine karşılaştığı problemlere çözüm önerileri getiren, yaşadığı çevreyi sorgulayabilen ve ileri boyutlara taşıyan, duygularını ve aklını birlikte kullanan, bilgiyi özümseyerek onu işe dönüştüren bireylerin yetişmesi öngörülmektedir. Bunun için “drama” eğitim ve öğretimde çok büyük bir önem taşımaktadır. Drama, bir konunun canlandırılması sırasında, iletişim ve etkileşim becerilerini kazandırması ile eğitim ve öğretimi desteklemektedir.

İlköğretim çağında çocukların gelişiminde dramanın ayrı bir yeri vardır. Drama yöntemiyle eğitim ve öğretim verildiğinde öğrencilerin bir bütün olarak gelişimleri vurgulanarak, eğitim ve öğretimle ilgili bilgilerin uzun süre kalıcılığı sağlanabilmektedir.

Bu düşüncelerden yola çıkarak bu çalışmada İlköğretim 1. kademedeki Yaratıcı Drama Yönteminin öğrencinin akademik başarısına etki düzeyini belirlemek ve elde edilen veriler doğrultusunda öneriler geliştirip, bu alanda yapılan çalışmalara katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın her aşamasında hem bilimsel hem de manevi katkısıyla bana yol gösteren ve benim için çok değerli olan danışmanım Yrd. Doç Dr. Cengiz Yanıklar'a, her zaman desteğini gördüğüm değerli hocam Yrd. Doç Dr. Muzaffer Alkan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aileme, daima yanımda olan halam Güler Daştan'a, yardımlarından dolayı arkadaşlarım Abdullah Cengiz, Ali Kasım Bulut ve Gökçe Kılıçoğlu'na çok teşekkür ederim.

Mehtap Karacil

Kars 2009

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLolar DİZİNİ	VII
I. BÖLÜM	
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	4
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Problem Cümlesi	5
1.4. Alt Problemler	5
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Sınırlılıklar	5
1.7. İlgili Araştırmalar	6
II BÖLÜM	
2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ	11
2.1. EĞİTİM PROGRAMLARI İLE ÖĞRETİM	11
2.1.1. Eğitim – Öğretim	11
2.1.2. Eğitim Programı ile Öğretim	12
2.1.3. Öğretim Yöntem ve Teknikleri	14
2.2. DRAMA	15
2.2.1. Dramanın Tanımı	15
2.2.2. Dramanın Tarihsel Gelişimi	20
2.2.2.1. Dramanın Yurt Dışındaki Tarihsel Gelişimi	20
2.2.2.2. Dramanın Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi	21
2.2.3. Drama Çeşitleri	22

2.2.3.1. Sosyodrama	22
2.2.3.2. Psikodrama	22
2.2.3.3. Eğitici Drama	23
2.2.3.4. Yaratıcı Drama	23
2.3. EĞİTİMDE YARATICI DRAMANIN YERİ	25
2.3.1. Eğitimde Drama	25
2.3.2. Dramanın İlkeleri	28
2.3.3. Dramanın Hedefleri	28
2.3.4. Drama Türlerine Katılan Çeşitli Öğrenme Türleri	29
2.4. İLKÖĞRETİMDE YARATICI DRAMA	33
2.4.1. İlköğretimde Drama	33
2.4.2. İlköğretimde Dramanın Amaçları	33
2.4.3. İlköğretimde Dramanın Önemi	34
2.4.4. İlköğretimde Dramanın Öğrenci Gelişimine Etkisi	38
2.4.4.1. Dramanın Bilişsel Gelişime Etkisi	39
2.4.4.2. Dramanın Duygusal Gelişime Etkisi	40
2.4.4.3. Dramanın Sosyal Gelişime Etkisi	41
2.4.4.4. Dramanın Fiziksel Gelişime Etkisi	42
2.4.5. İlköğretimde Dramanın Uygulama Basamakları	42
2.4.5.1. Isınma ve Rahatlama Çalışmaları	43
2.4.5.2. Oynama (Pantomim ve Rol Yapma)	44
2.4.5.3. Doğaçlama	44
2.4.5.4. Oluşum	45
2.4.5.5. Değerlendirme	45
2.4.6. İlköğretimde Dramanın Uygulama Boyutları	46
2.4.6.1. Okulöncesi Eğitim ve Yaratıcı Drama	46
2.4.6.2. Fen Bilgisi Öğretimi ve Yaratıcı Drama	46
2.4.6.3. Matematik Öğretimi ve Yaratıcı Drama	47
2.4.6.4. Hayat Bilgisi/ Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Yaratıcı Drama	47
2.4.6.5. Yabancı Dil Öğretimi ve Yaratıcı Drama	47
2.4.6.6. Türkçe Öğretimi ve Yaratıcı Drama	48

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM	49
3.1. Araştırmanın Evreni	49
3.2. Araştırmanın Örneklemi	49
3.3. Araştırmanın Modeli	49
3.4. Veri Toplama Aracı ve Uygulanması	50
3.5. Verilerin Analizi	53

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM	54
----------------------	----

V. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	58
KAYNAKÇA	61
EKLER	66
Anket Formu(Başarı Testi)	67
Drama ve Geleneksel Yöntemin Uygulandığı Türkçe Dersi Plan Örnekleri	72
Araştırma İzni	
Özgeçmiş	85

TABLULAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.1. Araştırmanın Simgesel Deseni	50
Tablo 4.1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Ön Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması	54
Tablo 4.2. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Son Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması	55
Tablo 4.3. Deney Grubu Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Eşli Gruplar T Testi Sonuçları	56
Tablo 4.4. Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Eşli Gruplar T Test Sonuçları	57

1. BÖLÜM

1.GİRİŞ

Çocuk dünyaya geldiği andan itibaren çevresiyle ilgili merakını gidermek ve çevresini tanımak için dokunur, bakar, koklar, tadar. İnsanın kendi yaşantıları yoluyla farkında olmadan öğrendiği davranışları tekrarlaması zamanla davranışı benzer durumlara genellemesine neden olur. Bu davranışlarda istendik yönde değişme olması amaçlanır. İstendik davranıştan kasıt, toplum tarafından benimsenen ve uygun görülen davranışlardır. Bu da eğitim yoluyla gerçekleşir.

Eğitim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Eğitimde belli dönemlerde kazanılması gereken, kazanılmazsa bir sonraki dönemde öğrenilmesi güçleşen kritik dönemler vardır. Bu kritik dönemlerden biri de İlköğretim 1. kademeyi kapsayan 6-12 yaşlardır. Kazanılmayan temel bilgi ve becerilerin ilerleyen yıllarda öğrenilmesi güçleşir. Özellikle bu dönemler etkili bir eğitim öğretim süreci gerektirmektedir.

İlköğretimin temel amacı öğrencileri hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Bu amacın gerçekleşebilmesi için gerekli zihinsel beceriler, akıl yürütme, eleştirici düşünme ve problem çözme gibi becerilerin gerçekleşmesinde ilköğretim programlarında bulunan tüm dersler etkilidir.

İlköğretim çağı, çocukların bedensel ve zihinsel olarak hızla geliştiği bir dönemdir. Bu durum, öğrencilerin hem zihinsel yeterliliklerinin bilinmesini hem de öğretilecek derslerin bu yeterliliklere göre düzenlenmesi gerekmektedir.

Etkili eğitim ve öğretim süreçleri de kendiliğinden gerçekleşmemektedir. Öğretmen, öğrenci grubuna kazandırılacak davranışları, içeriğe göre farklı eğitim öğretim ortamları oluşturmak ve öğrencilerin katılımını sağlamak durumundadır. Bu durum, öğretim yöntemlerinden yararlanılarak planlanır ve gerçekleştirilir. Etkili öğretim için öğretmenin uyguladığı yöntemin önemli bir rolü vardır.

Geleneksel öğretme yöntemlerinde bütün etkinlikler öğretmenin merkezinde iken, çağdaş yöntemlerde ise öğretmenin rolü daha değişiktir. Öğretmen öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırma, öğrenciye rehberlik etme, öğrenme sürecine katılımını sağlama ve öğrenciyi sürekli güdüleme ile yükümlüdür. Kuşkusuz her durumda

uygulanabilecek tek tip yöntem olmadığı için, öğretmen hedefleri düzenlerken; öğrencinin yaşını, eğitim ortamını ve konu alanını dikkate alarak en uygun yöntemi seçmeli ve uygulamalıdır. İşte bu yöntemlerden bir tanesi de dramadır.

İlköğretimde dramanın amacı; öğrencilerin akademik başarısını artırmak için yaşına, eğitim ve öğretim basamağına, ders konularının özelliklerine, ders konularının hedef-davranışlarına, sınıf atmosferine, dramada rol alacak olan öğrencilerin yapısına uygun etkinlikler düzenleyerek öğrenmeyi gerçekleştirmedir.

İnsan hayatının en önemli temellerinin atıldığı İlköğretim çağı 1. kademedeki çocukların gelişiminde dramanın önemli bir yeri ve rolü vardır. Drama yöntemiyle verilen eğitim öğretimin, öğrencilerin bilişsel, psikomotor, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerini önemli ölçüde etkilediğini yapılan çalışmalar desteklemektedir.

Sözgelimi Akın (1993), yaratıcı dramanın öğrencilerin sosyalleşme düzeyine etkisini araştırmış, çocukların sosyalleşme düzeyleri üzerinde etkili olduğunu bulmuştur. Benzer bir şekilde Kardash ve Wright (1987) ilkokul öğrencileri üzerinde çalışmış ve yaratıcı dramanın bu öğrencilerin dört alandaki başarıları üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bu dört alan; okuma, sözlü ve yazılı iletişim, kendileri hakkındaki algıları ve drama becerileridir. Araştırma sonucu, yaratıcı drama etkinliklerinin bu dört alan üzerinde öğrencilerin davranışlarında olumlu bir etkisinin olduğuna işaret etmiştir.

Daha genel olarak yapılan araştırmalar, insanların okuduklarının % 10'unu, işittiklerinin % 20'sini, gördüklerinin % 30'unu, görüp işittiklerinin % 50'sini, söylediklerinin % 70'ini ve yapıp söylediklerinin % 90'ını hatırladıklarını kanıtlamıştır. (Üstündağ 1994).Görüldüğü gibi, öğrenciler duyu organları aracılığı ile öğrenirler. Öğrencilerin duyu organlarına hitap edecek öğrenme ve öğretme araçlarını öğrenmeye katmak öğrenmenin temel şartlarındandır. Ders konularının somutlaştırılması öğrenmeyi kolaylaştırdığı gibi unutulmasını da azaltabilir.

Yeni programın öğrenci merkezli oluşu, etkinlik temelli yaklaşımı, aktif öğrenme odaklı oluşu, sonuçtan çok sürece yönelmesi, hem zihinsel hem de bedensel olarak bir devinimi gerektirmesi, yaratıcı drama ile örtüşen yanlarının bulunduğunu ortaya koymuş ve hazırlanan yeni programda yaratıcı dramanın özellikle bir yöntem, araç olarak yer almasını sağlamıştır.

Oluşturulan bu yeni programda yaratıcı dramanın, hemen her derste belirtilen kazanımlara (hedef davranışlara) ulaşmada kullanılması önerilen ve örnek çalışmalara yer verilen yönüyle daha çok bir yöntem-araç olarak yer aldığı görülür.

Aktif etkinliklere dayalı dramada öğrenciler canlandıracakları ders konuları ile bağlantılı olarak öğretim materyalleri kullanmakta, gruptaki arkadaşları ile çözüm stratejilerini tartışmakta, beden dilini kullanmakta ve grup içinde canlandıracağı nesnenin rolünün oynayarak kendi kavramlarını geliştirip birleştirmektedir. Böylece öğrenciler “öğrenci merkezli aktivite”ler geliştirerek enerjilerini öğrenmeye kanalize edebilmektedirler (Nutku 1998). Bu yönüyle ilköğretimde drama aynı zamanda bir yaşama sanatıdır.

İlköğretim çağı çocukların gelişiminde dramanın çok önemli bir yeri ve rolü vardır. Drama ortamında eğitim ve öğretim verildiğinde öğrencilerin bilişsel, psikomotor, fiziksel, duygusal, sosyal gelişimlerinin ilke ve unsurları vurgulanarak eğitim ve öğretimle ilgili bilgilerin uzun süre kalıcılığı sağlanabilmektedir.

Dolayısıyla İlköğretimde ders konularının drama yöntemiyle verilmesi sürecinde çocukların bilişsel gelişmelerinde belirgin bir şekilde artmalar görülür. Çocuklar dramaya esas olan ders konularıyla ilgili olarak canlandıracakları roller aracılığıyla bilişsel evrelerinde derinlikler kazanırlar. Konu ile bağlantılı olan nesnelere, olayları ve olguları grup arkadaşları aracılığıyla doğru ve olumlu değerlendirmelere ulaşabilirler. Bu durum aynı zamanda bilişsel gelişim evresinin de bir sonucudur. Drama bu evrenin doğru olarak değerlendirmesine, birçok soyut ve somut kavramların doğru olarak algılanmasına katkıda bulunur.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, aktif öğrenmenin en önemli yöntemlerinden biri olan yaratıcı drama yönteminin, İlköğretim 1. kademedeki Türkçe dersinin öğretiminde uygulandığı grup ile geleneksel yöntemin uygulandığı grubun akademik başarısı arasında ne derece etkili olduğunu ortaya koymak ve elde edilen veriler doğrultusunda öneriler geliştirmektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Eğitim ve öğretimde öğrencileri ezberleten, düşünmeye sevk etmeyen, çocuğun sürekli dinlediği bir sistem artık çağımızda kabul görmemektedir. Bunun yerine karşılaştığı problemlere çözüm önerileri getiren, yaşadığı çevreyi sorgulayabilen ve ileri boyutlara taşıyan, duygularını ve aklını birlikte kullanan, bilgiyi özümseyerek onu işe dönüştüren bireylerin yetişmesi öngörülmektedir. Bunun için “drama” eğitim ve öğretimde çok büyük bir önem taşımaktadır.

Yaratıcı drama yoluyla okuma becerilerinin geliştirilmesi, öğrenciler ve öğretmenler için hem ilgi çekici hem de öğretici bir etkinlik olması açısından önemlidir. Drama birden fazla duyu organını harekete geçirdiği için kalıcı öğrenme en üst noktadadır.

Türkçe öğretiminin amacı anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek olduğundan bu becerilerinin geliştirilebilmesi için en uygun yöntemlerden birisi de dramadır. Dramanın bu denli önemli olmasına karşın, özellikle Türkçe dersinde drama yönteminin önemiyle ilgili yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu eksikliğinden dolayı bu araştırmanın önemi daha da artmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi

İlköğretim 5. sınıf Türkçe öğretiminde “Değerlerimiz” adlı üniteye yaratıcı drama yönteminin öğrencinin akademik başarısı üzerine etkisi nedir?

1.4. Alt Problemler

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test uygulaması sonucu elde edilen bilgi seviyesi arasında fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test uygulaması sonucu elde edilen bilgi seviyesi arasında fark var mıdır?
3. Deney grubu öğrencilerinin ön ve son test uygulaması sonucu elde edilen bilgi seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
4. Kontrol grubu öğrencilerinin ön ve son test uygulaması sonucu elde edilen bilgi seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?

1.6. Varsayımlar

1. Kontrol altına alınamayan değişkenlerin, her iki grubu da aynı oranda etkilediği varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkçe dersindeki yeterlilikleri istenilen seviyededir.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. 2008–2009 öğretim yılında Kars Merkez Halefoğlu Köyü İlköğretim Okulu 5. sınıfa devam eden öğrencilerle sınırlıdır.
2. Araştırma 5. sınıf Türkçe dersi ile sınırlıdır.
3. Araştırma ölçme ve değerlendirmede öğrencilere uygulanan başarı testleri ile sınırlıdır.

1.8. İlgili Araştırmalar

Yaratıcı dramının Türkiye'nin eğitim sistemindeki başlangıcı 1908'lerde ki yenilik hareketleri gelişerek, ileri ülkeler düzeyindeki tartışma düzlemlerinde yerini alması 1980 yılı sonlarıdır (San 1994). Son on yedi yıl içinde eğitimle ilgili literatürde dramaya 1980 öncesine göre daha fazla yer verilmiştir. Yapılan çalışmaların genel bulguları şu şekilde özetlenebilir:

Türkiye'de yaratıcı drama konusunda yapılan ilk deneysel araştırma Üstündağ'ın (1994), yüksek lisans tezidir. Dramatizasyon ağırlıklı yöntemi kullanmanın, takdir ağırlıklı yöneme göre öğrenci başarısı üzerinde etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma ilkökul ikinci sınıf hayat bilgisi dersinde "Çevremizde Sonbahar" ünitesinin öğretiminde dramatizasyonun, takdir yöntemine göre öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Şimşek (2001), sosyal bilgiler öğretiminde drama tekniğini kullanımının öğrenmede kalıcılığın artırmasına etkisini ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Drama tekniğinin kullanıldığı sosyal bilgiler öğretiminin, öğrencinin öğrenme sürecine tüm duyu organları ile katılımını sağladığı ve bu durumda akademik başarıyı arttırdığı, düz anlatım yöntemi ile işlenen derslere göre öğrenmede kalıcılığın daha fazla gerçekleşmesini, öğrenme ünitesine karşı öğrencilerin olumlu motivasyon geliştirmelerini, öğrenmenin eğlenceli bir etkinlik haline gelmesini sağladığı ortaya konmuştur.

Yağcı (1995), müzik eğitiminde dramının kullanılması ile ilgilenmiştir. Yağcı'nın yüksek lisans tezinde müzik eğitimi ve bir yöntem olarak yaratıcı drama ilişkisi ortaya konmuş ve bu konuda örnek bir model önerilmiştir. Öztürk'ün yüksek lisans tezinde ise okul öncesi dönem 5-6 yaş grubunda müzik eğitiminde dramının kullanımının etkinliği araştırma konusu yapılmıştır.

Okvuran (2000), yaratıcı drama eğitiminin empatik beceri ve empatik eğilim düzeyine etkisini araştırmıştır. Bu araştırmada bir yandan yaratıcı drama, empatik beceri ve empatik eğilim kavramları tanımlanmış diğer yandan da üniversite öğrencileri ile yürütülen deney ve kontrol gruplarındaki etkinlikler yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda yaratıcı drama eğitiminin empatik beceri ve eğilim

düzeyinde anlamlı değişiklikler yaratmaması programın süresinin yeterli olmaması ile açıklanmıştır.

Akın (1993), yaratıcı dramının öğrencilerin sosyalleşme düzeyine etkisini araştırmıştır. Akın'ın yüksek lisans tezinde farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilkokul üçüncü sınıf öğrencileri araştırma konusu yapmıştır. Araştırmanın sonucunda yaratıcı dramının çocukların sosyalleşme düzeyleri üzerinde etkili olduğunu bulmuştur.

Kavsaoğlu (1990), oyun yöntemi ile seçilmiş bazı kavramların işlev ve dil düzeylerine göre değerlendirilmesine çalışmıştır. Bu çalışmada 1.5-2 ve 4.5-5 yaş çocuklarının büyük-küçük, uzun-kısa kavramlarının oyun yöntemi kullanarak işlev ve dil düzeyinde değerlendirilmesini içermiştir.

Çevik'in (1988), yüksek lisans tezi dramtizasyon yönteminin çocuk ve oyuncu eğitimindeki yöntemsel kullanımı ile ilgilidir. Bu araştırmada dramtizasyonun çocuk ve oyuncu eğitiminde kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çebi (1985), yüksek lisans tezinde öğretim yöntemi olarak rol oynamanın eğitim programları içerisindeki yerini ve rol oynamanın kuramsal temellerini incelemiştir. Çebi; okul öncesi ve ilkokul programlarında dramtizasyon ya da rol oynama adıyla bu kavrama yer verildiğini ancak sınıf içindeki uygulamalarda yaygın biçimde kullanılmadığını belirtmektedir.

Bu bilimsel çalışmaların haricinde diğer ülkelerde yapılan ilgili araştırmalardan bazıları şunlardır:

Robbie (1997), 98 öğrenci ile iki yıl süren araştırmasıyla; dramının yabancı dil eğitim programlarının bir parçası olarak kullanılmasında, öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada hem niteliksel (anket) hem de niceliksel (video kayıtları) boyutta toplanan verilerin çözümü sonrasında dramının yazma sürecinde, öğrencileri etkin olmaya yönlendirmesi ile yazılı anlatım becerilerinin güç kazandığı, onlara verilen metinlerle diğer metinler arasında kolayca bağ kurabildikleri ve bu becerileri özgün bir metin yaratmada kolaylıkla kullanabildikleri görülmüştür. Robbie bu sonucu; Dewey'in yaparak yaşayarak öğrenme kuramı ve Piaget'in bireyin yaşantısında oyunun önemi hakkındaki görüşleri ile açıklayarak, öğrencilerin bu yolla dünyaya

söyleyebilecekleri bir şeyler bulduklarını, kendilerini açıklamak için yeni fırsatlar elde ettiklerini, kalıplaşmış düşünce biçimlerinden vazgeçtiklerini, yazma becerileri geliştikçe daha da fazla yazmaya istek duyduklarını belirtmiştir.

O'Hara (1997) araştırma projesinde, İngilizce eğitim programında bir öğretim yöntemi olarak dramının kullanılmasına ve bağımsız bir ders olarak ortaokulda yer almasına örnek vermiştir. O'Hara' ya göre; drama bir yöntem olarak tüm düzeylerde ve konu alanlarında kullanılabilir, ancak asıl önemi İngilizce öğretmenleri için çok kullanışlı oluşundan kaynaklanır. O'Hara hem lisansüstü eğitim sertifikası programına devam eden hem de ortaokulda genel sertifika programına devam edenlerle yürüttüğü araştırmasının sonucuna göre öğrencilerin drama yoluyla kazandıkları davranışları sıralamıştır. Bunlar arasında; öğrencilerin kendilerine güven duyması, sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerini, birlikte çalışma alışkanlığını ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmesi ve sosyalleşmesi gibi davranışlar yer almaktadır.

Yassa (1997), yaratıcı dramının ortaokul öğrencilerinin sosyal gelişimlerine etkisini konu alan araştırmasında, gözlem ve görüşme yoluyla topladığı verileri bireysel ve gruba ilişkin sonuçlar başlığı altında sınıflamış ve bu başlıklara uygun olarak çözümlenmiştir. Buna göre, yaratıcı dramının bireye olan katkıları kendine güven duyma, hakkını arayan birey olma, kendi duygularını kontrol etme ile tanımlanırken, gruba olan katkıları farklı düşünceleri görme, başkalarının nasıl hissettiğini anlama olarak tanımlanmış ve bunların dışında demokratik, esnek, hoşgörülü olma, eleştirel düşünme kendini ifade etme, duygularını etkili biçimde açıklama davranışlarını da diğer başlığı altında belirtmiştir.

Muller (1997), eğitim sisteminde hangi tür drama yer almalı ve hangi tür drama hedef-davranışlara ulaştırır sorularına görüşme yoluyla yanıtlar toplamıştır. Bu sorulara gelen yanıtları bir süreç ve araç olarak kullanmada bireylerin sanatla bütünleşme, oyunla öğrenme, yaratıcılığı geliştirme, yaşayarak öğrenme, çevrenin farkına varma becerileri geliştirdiğini, araç olarak kullanmada ise, kendine güveni ve grup becerilerini geliştirme, tam öğrenme, problemleri keşfetme, başkalarının yaşantılarını kabul etme, paylaşma, karar vermeyi öğrenme gibi davranışlar kazandığını belirtmiştir. Yine Muller bu araştırması sırasında 1982 ve 1996 yıllarını

kapsayan ERİC taraması yaptığını, ancak bu konuda başka bir veri ile karşılaşmadığını da dile getirmiştir.

Dawson, öğrencilerin sınıf içindeki etkin katılımlarının onları güdülediğini, gerektiğinde dikkatli bir biçimde not aldıklarını, içerikle ilgili sözcük bilgisini kazandıklarını, yeni düşüncelere açık olduklarını, geçmiş öğrenerek geleceği etkili bir biçimde yorumladıklarını, karmaşık yapı ve olayları öğrendiklerini, geçmişte yaşanan ve öğrenciler için uzak olan olguların drama yoluyla içselleşebileceğini, tarihi gerçeklerle ilgili karmaşık olan durumların öğrencilerin kendi algılarıyla daha kolay anlaşılabilirliğini öne sürmektedir.

Philbin ve Myers'in araştırmasında (1991), Amerika Birleşik Devletleri tarihinde yer almış farklı olayları ortaya koymak için sınıf ortamları yaratılmış, bu yaşantılara dayanarak öğrencilerin yazılı görüşleri alınmış ve sonuçlar yorumlanarak yayınlanmıştır. Buna göre sosyal bilgiler dersinde; öğrenci dramadan yararlanarak somut yaşantılar kurabilir ve yarattığı bireysel anlamlara göre dünyada yaşanan olay ve olguları değerlendirebilir. Sınıf içindeki böyle bir çalışma; onun olayları irdelemesine ve yansıtmasına neden olacağı için, bir taraftan olaylara eleştirel gözle bakmayı diğer taraftan da karşılaştığı problemler üzerinde çözüm yolları aramayı gerektirecektir. Bu açıdan drama; çocukların düşünme sürecini gözlemeleri ve sosyal etkileşimlerindeki yetenekleri izlemeleri açısından da öğretmenlere ipuçları verecektir.

Dwyer (1990), yaratıcı drama yoluyla okuma becerilerinin geliştirilmesi, öğrenciler ve öğretmenler için hem ilgi çekici hem de öğretici bir etkinlik olması açısından önemlidir görüşündedir. Öğretmenler okuma ile ilgili eğitim programlarını yaratıcı drama etkinlikleriyle bütünleştirebilir. Örneğin doğaçlanan karşılıklı konuşmalar, pantomimden yararlanma, kuklaları kullanma gibi etkinlikler öğrenciler için eğlenceli ve bir o kadar da okuma becerileri açısından kendilerini geliştirici niteliktedir. Ayrıca bu etkinlikler öğrencilerin problem çözmelerinde yaratıcı yaklaşımlarda bulmalarını sağlar.

Courtney (1989), yaratıcı dramanın kültür üzerindeki etkilerini tartışmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, yaratıcı dramanın kültürle ilgili özelliklerini belirlemiş, drama öğretiminin sorunları ve bu sorunlarla ilgili önlemleri özetlemiştir. Buna göre dramanın kültür üzerindeki etkilerini; kimliğini bulmak, arabuluculuk, kendisini

başkalarının yerine koymak, benzetmeler yapmak, sembollerle iletişim kurmak ve roller üstlenmek olarak belirlenmiştir.

Roseberg (1989), 6 hafta süren yaratıcı drama atölyesine katılan 23 öğrenciyle Rutgers doğaçlama yöntemi adında bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmada, gazete haberleri, görüşmeler ve gözlemler yoluyla oluşturulan bir örnek olay kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin; sözcük dağarcığı, imgelem yeteneği ve dramatik davranışlar da bulunma gibi davranışlar kazandığı saptanmıştır.

Heap (1997), Hundert (1996) ve Somers (1991)'in drama ve eğitim programları arasındaki bütünleşmenin öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri ile ilgili olduğu görüşünde bulunmaları Stewig'in (1988) çalışmasını desteklemektedir. Stewig, seçmeli ders olarak yaratıcı drama alan beş ilkokul öğrencisini kapsayan çalışmasında onlarla görüşerek bilgi toplamış ve drama lideri olarak öğrencilerin düşüncelerini incelemiştir. İnceleme sonucunda; ilkokul eğitim programının daha çok drama ağırlıklı olmasını, öğrencileri özendirmek için etkili bir araç olarak kullanabileceğini ve sınıf öğretmenlerinin bu konuda çalışmaları gerektiğini belirtmiştir.

Kardash ve Wright (1987), Flennoy gibi ilkokul öğrencileri üzerinde çalışmış ve yaratıcı dramanın bu öğrencilerin dört alandaki başarıları üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bu dört alan; okuma, sözlü ve yazılı iletişim, kendileri hakkındaki algıları ve drama becerileridir. İnceleme sonucunda, yaratıcı drama etkinliklerinin bu dört alan üzerinde öğrencilerin davranışlarında olumlu bir etkisinin olduğu görüşüne varılmıştır.

Davis (1987), yaratıcı drama ile ilgili olarak literatürü incelemiş ve bu inceleme sonucunda yetişkinlerin drama sürecine katılımları sonucunda kazandıkları davranışları ve tutumları sıralamıştır. Bunları; kendine güveni artırmak, işbirliğinde bulunmak, iletişim becerileri kazanmak, kendini anlatmak ve rahatlamak ile başarı duygusunu yaşamak olarak tanımlamıştır.

Townsend (1987), kendi kendine sorular sormanın öğrenme için önemli bir kaynak olduğu görüşündedir. Townsend'e göre yaratıcı drama soru sormayla başlayan merak duygusunun gelişmesinde önemli bir destek sağlamaktadır.

II. BÖLÜM

İLGİLİ LİTERATÜR

2.1 EĞİTİM PROGRAMLARI İLE ÖĞRETİM

2.1.1. Eğitim - Öğretim

Eğitim, daha önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda bireyde kalıcı ve istendik yönde davranış değişiklikleri oluşturma sürecidir. İstendik davranış, toplum tarafından benimsenen ve uygun görülen davranışlardır.

Eğitim disiplinler arası bir kavramdır ve bu kavramın bazı ortak noktaları vardır. Bunlar:

- Eğitim bir süreçtir.
- Eğitim sonunda bireyde istendik yönde bir değişme olmalıdır.
- Eğitim yoluyla kültürel miras aktarılır.
- Eğitim bireyin toplumsallaşmasını sağlar.
- Eğitim kalıcı olmalıdır (Ertürk 1984).

Öğretim belirli bir hedeflere bağlı olarak bireyin ihtiyaçlarını karşılaması ve yeteneklerinin geliştirilmesi amacıyla düzenlenen bir takım bilgi, beceri ya da faaliyetler listesinden veya öğrenci davranışlarında istenilen değişiklikler oluşturma amacıyla düzenlemenin birtakım bilgi, beceri ya da faaliyetler listesinden veya öğrenci davranışlarında istenilen değişiklikler oluşturma amacıyla ayrıntılı olarak yapılan süreçtir.

Eğitim ve öğretim kavramları temelde ayrı şeylerdir. Öğretim, eğitimin okulda planlı ve programlı yürütülen kısmına denir. Eğitim zaman ve mekan yönünden öğretime göre daha kapsamlı, uzun süreli ve çok boyutludur. Öğretimin en önemli kavramı öğrenmedir. Öğreme ise bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda bilgi ve davranışlarında meydana gelen kalıcı izli değişme olarak tanımlanabilir (Ertürk 1982).

2.1.2 Eğitim Programı ile Öğretim

Eğitim – öğretim programı, öğrencilerden beklenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için planlanmış faaliyetlerin tamamıdır. Eğitim ve öğretim programları temelde hangi hedef davranışların kazandırılması arzulandığını gösteren planlardır. Öğretim programlarının öğeleri; hedef , hedef davranışlar, içerik, öğretim yöntem teknikleri ve değerlendirmedir.

- Hedef : Genel anlamı ile varılmak istenen nokta ise de eğitimde hedef, kişide gözlenmek istenen özellikler olarak ele alınabilir. Bu özellikler bilgi, beceri, değer , ilgi, tutum, güdülenmişlik, kişilik vb. olabilir.

- Hedef Davranışlar : Hedeflerin gerçekleştirilmesinde bireyin davranışlarında gözlenebilir davranış değişiklikleri oluşmasıdır. Çünkü hedeflerin gözlenmesi söz konusu değildir, ancak gözlenebilen davranışlardır.

- İçerik: Eğitim- öğretim programında hedeflere ulaşmak için ne öğretilim? Sorusunun cevabını veren boyut ‘içerik’ dir. İçeriğin düzenlenmesinde veya seçilmesinde, kavramsal çerçevelerin, temel konu ve fikirlerin, örneklerin verilmesine dikkat edilmesi gerekir. Bir öğretim programında içeriğin düzenlenmesinde bazı ölçütler vardır. Bunlar:

- Geçerlilik ve güvenilirlik
- Bilimsellik
- Öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama
- Öğrenilebilirlik
- Sosyal gerçeklerle tutarlılıktır.

- Yöntem ve Teknik: Yöntem hedefe ulaşmak için izlenen kısa yol, teknik ise bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimidir. Bir öğretim programında öğrencilere genel hakları ile sözü edilen kazanımların nasıl kazandırılması gerektiği konusu üzerinde önemle durulmaktadır. Başka bir deyişle, öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak hedeflenen davranışların kazandırılması için derslerin hangi yöntem ya da yöntemlerle işlenmesi ve bu derslerde ne tür etkinliklere yer verilmesi gerektiği ayrı bir önem taşımaktadır.

•Değerlendirme: Eğitim-öğretim programının en son aşaması değerlendirme sürecidir. Bir programın hedefe ulaşip ulaşmadığı değerlendirme sonucunda anlaşılır. Her tür programda uygun değerlendirme süreçleri seçilip program sonunda elde edilenlerin belirlenmesi gerekmektedir.

Programın Dayandığı Temeller

Programın dayandığı temeller altı ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar:

1.Sosyal Temel: Eğitim programları, bireyin sosyal gelişimini ve topluma uyumunu sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

2.Psikolojik Temel: Eğitim psikolojisinin bulguları programları doğrudan doğruya etkiler. Bu nedenle bireyin daha iyi tanınması eğitim etkinliklerine yön verilmesini sağlar.

3. Felsefi Temel:Programlar felsefi görüşler üzerine kurulur.

4. Bireysel Temel:Birey programın en önemli temelidir. Bütün çabalar insan içindir. Amaçlar, konular insan için seçilir, yaşantılar insan için düzenlenir.

5.Konu Alanı Temeli:Eğitimde değişik konu alanları vardır. Bunlar okulların ilgili alanlarına ve öğrencilerin düzeylerine göre programlara dağıtılmıştır.

6.Ekonomik Temel:İyi biçimde düzenlenmiş bir program, okulun hem ekonomik şartlarına uyar, hem de okul için en uygun programdır (Demirel 2005).

2. 1. 3. Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Öğretim programlarının temelini teşkil eden yöntem, hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yoldur. Yöntem, bir sorun çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve düzenli olarak izlenen düzenli yoldur. Teknik ise, bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi, ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Yöntem bir tasarım, teknik de bir uygulamayı olarak görülebilir (Demirel 1995).

Etkili eğitim ve öğretim süreçleri kendiliğinden gerçekleşmemektedir. Öğretmen, öğrenci grubunun durumunda kazandırılacak davranışlara, içeriğe göre farklı eğitim öğretim ortamları oluşturmak ve öğrencilerin etkili katılımını sağlamak durumundadır. Bu durum, öğretim yöntemlerinden yararlanılarak planlanır ve

gerçekleştirilir. Etkili öğretim için öğretmenin uyguladığı yöntemin önemli bir rolü vardır.

Geleneksel öğretim yöntemlerinde, bütün etkinlikler öğretmenin merkezde olduğu görüşüne göre biçimlendirilmiştir. Öğretmen aktif öğrenci pasif durumdadır. Çağdaş yöntemlerde ise öğretmenin rolü daha değişiktir. Öğretmen öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırma, öğrenciye rehberlik etme, öğrenme sürecine katılımını ve katkısını sağlama ve öğrenciyi sürekli güdüleme ile yükümlüdür (Fidan 1996).

Drama çağdaş bir öğretim yöntemi olarak kabul edilmektedir. Kuşkusuz her durumda uyabilecek tek tip yöntem olmadığı için, öğretmen hedefleri düzenlerken öğrencinin yaşını, eğitim ortamını ve konu alanını dikkate alarak en uygun yöntemi seçmeli ve uygulamalıdır. İşte bu yöntemlerden bir tanesi de **dramadır**.

2. 2. DRAMA

2.2.1. Dramanın Tanımı

Eğitimde drama, yaratıcı drama gibi drama anlamına gelen farklı kavramlar kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra drama yerine rol oynama, doğaçlama gibi kavramların da kullanıldığı dikkati çekmektedir. Oysa rol oynama, doğaçlama drama sürecinde yer alan tekniklerdir. Burada, drama kavramının ne anlama geldiği üzerinde durulacaktır.

Drama, kuramsal boyutun oluşturulması gerekmele birlikte oyunlaştırma, canlandırma ve doğaçlama temelde olmak üzere atölye çalışmaları çerçevesinde yürütülen bir etkinliktir. Atölye çalışmaları bir liderin rehberliğinde ve bir grupta sürdürülmektedir. Drama, liderin yönlendirmesi ile birlikte grup etkileşimi yoluyla yaşanan bir süreçtir (Morgül 1999). Bu alanda eğitim almış bir lider tarafından yapılan atölye çalışmalarına katılmak dramayı ve dramanın önemini anlamayı kolaylaştırmaktadır. Drama çalışmalarına katılmadan drama uygulamaları yapmak da mümkün değildir.

Drama çalışmalarında bir başlangıç ve son bölümleri olmayabilir. Ancak belli kuralların ve bu kurallar içinde sonsuz özgürlüklerin olduğu bir etkinliktir. Dramada ortaya çıkanlar o anda yaratılır, ilk kez vardır. Ortaya çıkanların yanlış ya da doğru olması gibi bir şey söz konusu değildir (San 1994). Bu nedenle de drama çalışmalarını yürüten liderin yapılanları yanlış ya da doğru olarak yorumlaması doğru olmaz. Eğer lider yapılan çalışmaları yargılsa katılımcıların drama sürecinden zevk almaları engellenmiş olur.

Drama, önceden yazılı bir metin olmadan, katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün düşünceleri, anıları ve bilgilerine dayalı olarak oluşturdukları eylem durumları ve doğaçlamalardır. Çocuk oyunlarından ve benzer etkinliklerden yola çıkarak, değişik yaşam durumlarını canlandırma, olayları yeniden yaratıp irdeleme, bu yaşam durumlarından bilgilenme ve öğrenmeye geçme çalışmaları drama olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle de, drama, katılımcıların uyarıcı bir materyale vücutlarını ya da seslerini kullanarak cevap vermeleridir (San 1997).

Dramanın Türkiye’de yaygınlaştırılmasında büyük bir çaba ve emek harcayan San dramayı, “doğaçlama ve rol oynama gibi tiyatro ve drama tekniklerinden

yararlanılarak, bir grup çalışması içinde katılımcıların bir yaşantıyı, olayı, fikri, eğitim ünitesini, soyut bir kavramı, davranışı eski bilişsel örüntülerinin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği oyunsu süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılması” olarak tanımlamaktadır

Amerika Birleşik Devletleri’nde “yaratıcı drama”, Almanya’da “okul oyunu” ya da “oyun ve etkileşim”, dramayı eğitim süreçlerinde kullanmada en deneyimli ülke olan İngiltere’de “eğitimde drama”, Türkiye’de ise “yaratıcı drama” kavramları kullanılmaktadır (San 1994).

Görüldüğü gibi drama farklı şekillerde tanımlandığı gibi farklı kavramlar ile de ifade edilmektedir. Yaratıcı drama, eğitimde drama gibi kavramlar kullanılmaktadır. Bu makalede ise “drama” kavramının kullanımı tercih edilmiştir.

Drama kavramı bazen bir yöntem, bazen bir alan, bazen de bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son yıllarda eğitim programlarında bir yöntem olarak kullanılmasının arttığı dikkati çekmektedir (Üstündağ 1996). Drama, aynı zamanda bir sanat eğitim alanı ve bir disiplin olarak görülmektedir.

Sanat eğitimi duyuların eğitimi olduğundan dolayı drama da bir sanat eğitimi alanı olarak düşünülür. Dramada da, sanat eğitiminde olduğu gibi görme, işitme, dokunma, tatma ve koklama eğitimi söz konusudur. Resim, heykel, dans gibi sanat formlarında var olan, sanatı gerçekleştiren bireyin bir uyarıcıya tepkisini göstermesi özelliği dramada da bulunmaktadır. Aktif katılımı gerektirmesi nedeniyle, drama çocuğun duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimine katkıda bulunan bir sanat alanı olarak kabul edilmektedir (Üstündağ 1995). Drama bir sanat eğitimi alanı olduğu gibi aynı zamanda edebiyat, plâstik sanatlar gibi alanlardan da yararlanmaktadır. Öykü, şiir, fotoğraf, resim, heykel ve benzeri birçok eser dramada kullanılmaktadır.

Drama İle İlgili Kavramlar

Drama kavramı Yunanca “dran” dan türetilmiş yapmak, etmek, eylemek anlamına gelmektedir. Tiyatro bilimi içinde drama özetlenmiş, soyutlanmış eylem anlamındadır (San 1990).

Türkçe sözlükte sahnede oynamak için yazılmış oyun ve tiyatro yazısını acıklı, üzüntülü olayları kimi kez güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunudur.

Günümüzde dramanın pek çok kavramsal tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şöyledir:

- Drama doğrudan doğruya yaşamaktır.
- Bir ya da birçok insanın bir yaşam durumunu tiyatral süreçler içinde yeniden üretmektir.
- Eğitimde drama, amaçlı bir etkinliktir. Bu amaçların birinci boyutu eğitime ilişkin, ikinci boyutu rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarıyla ilişkilidir.
- Drama, bir liderin tasarladığı ve zaman zaman kendisinin de yer aldığı bir etkinliktir.
- Drama gerçek dünya ile kavramsal dünya ilişkisinin etkileşiminden örülüdür.
- Drama bir öğretme yöntemidir. Drama aracılığıyla olaylarla ve durumlarla bunların arasındaki bağlantılar kolayca öğrenilmektedir. Düş gücünü olabildiğince genişletilebildiği bir alandır.

Dramada sıkça kullanılan kavramlar vardır. Yaratıcılık, dramatize etme, etkileşim, eylem, edim, empatidir (Karadağ 2005).

❖ Yaratıcılık

Mevcut kavramların arasındaki ilişkiden yeni kavramlar üretmek şeklinde tanımlanan yaratıcılık daha önceden kurulmamış ilişkiler arasındaki ilişkileri kurabilme böylece yeni bir düşünce şeması içinde yeni yaşantılar, deneyimler, yeni düşünceler ve yeni ürünler ortaya koyma yetisidir (San 1990).

Bireyin önceki birikimlerinin ortaya bir şeyleri koyması yaratıcılık olarak adlandırılmaktadır. Yaratıcılık mevcutlarda farklı bir şey üretmedir.

Yaratıcılık bütün duyuları, duyumları, duyguları ve düşünceleri ile birlikte tüm insanı kapsar. Okulda kendini yalnız hissettirmez. Her yerde çocukların oynadıkları, deneyimler edindikleri, kendilerine göre yorumladıkları ortaya çıkar (Akbaba 2003).

❖ Dramatize Etmek

Dramatizasyon, bir metnin düz anlatımından çıkarılarak, yaşamda gerçekleşme şeklinin bulunması olayı, gerçek şekliyle ortaya koyma becerisini gerçekleştirme yönünde çalışma yapılması veya bir konu bir olayla ilgili durumun nedenleri verilerek hareket ettirilmesi, jest, mimik ve sözlerle canlandırılmasıdır. Bireyler bu yolla çevrelerindeki olayları anlamlandırır.

Eğitimde dramatizasyon öğrencilerin zaman ve mekân yönünden ulaşmayacakları olayları incelemelerini yaratıcılıklarını sergilemelerini, düşünme, algılama, yorumlama, dinlenme, konuşma gibi yeteneklerini geliştirmelerini sağlar. Ancak evdeki drama etkinlikleri ile okuldakiler farklıdır (San 1990).

Evdeki çocuk dramatizasyonu istediği gibi gerçekleştirebilir. Okulda ise dramatizasyon belli hedeflere ulaşmak için yapılır. Bu amaçla öğrenciler önce oynayacakları rollerle ilgili bilgi bu yolla kavram beceri ve tutum oluştururlar.

❖ Etkileşim

Etkileşim aynı anda birden fazla öznenin etkilenme eylemini birlikte ve karşılıklı olarak gerçekleştirmeleri olarak ifade edilir.

Etkileşim toplum yaşamında her şeyin hem kendisinin bağlı olduğu, hem de kendisine bağlı olan karşılıklı etkiler bütünlüğü içinde bulunması nedeniyle sonucun birbirinden ayrı değil, sıkı sıkıya birbirine bağlı olması ve durmadan birbiriyle yer değiştirmesidir (San 2003).

❖ Eylem

Eylem maddesel bir gücün ya da bir düşüncenin ortaya çıkışıdır. Psikolojik açıdan iki temel biçimi vardır: “Oyun” ve “emek”. İlkinin özgür eylem olmasına karşın, emek düzenleme, yönetim gerektiren bir eylemdir.

Eylemlerin sebeplerini fikir ve duygularda aramak gerekir. Fikir ve duygular bedeni harekete geçirir veya durdurur (Akbaba 2003).

❖ Edim

Eylemin daha amaçlı, bilinçli ve bitmiş olarak kabul edilen özgün biçimidir. Bir ölçüde edim yapılmış gerçekleşmenin edim anlamına gelmektedir. Edim ruh bilim açısından “performans” ın karşılığı olarak da tanımlanır. Performans eylemlerin bilinçli kullanılmasıdır. Edim ise bu durumun gerçekleştirme ve etkinleştirilmesidir. Edim eylemin bir alt biçimidir. Planlıdır, programlıdır, bilinçlidir, zihinseldir (Karadağ 2005).

❖ Empati

Bir kişinin kendini karşısındakinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecidir. Empati kurmak için gereken üç öge şunlardır:

1. Empati kuracak kişi, kendini karşısındakinin yerine koymalı.
2. Empati kuracak kişi, olaylara karşısındakinin bakış açısıyla bakmalıdır.
3. Empati tanımında son öge ise empati kuran kişinin zihninde oluşan empatik anlayışın karşısındaki kişiye iletilmesi davranışdır.

Karşımızdaki kişinin duygu ve düşüncelerini tam olarak anlasak bile eğer anladığımızı ona ifade etmezsek empati kurma sürecini tamamlamış sayılmayız. (Dökmen 1995).

2.2.2. Dramanın Tarihsel Gelişimi

2.2.2.1. Dramanın Yurt Dışındaki Tarihsel Gelişimi

Dramanın eğitimdeki yeri, 1898’ de Viyana’da uygulamalı sanatlar okulunda sanat dersleri veren Franz Cizek ile başlamıştır. Cizek çalışmalarında herkesin içinde saklı olan yeteneği ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

Combringe okul müdürü Henry Coldwell “eğitimde drama denilen programı tarif eden ilk kişi olmuştur.

Perse okulunun İngilizce bölüm başkanı olarak, hem sınıflarda oyun sahnelemelerini hem de sonraları kurulmuş drama odası olan ve “The mummy” adını verdiği alanlarda oynamasını teşvik etmiştir. Oynama nın öğrencileri biçimsel bir öğretimin vereceği dramatik edebiyat bilgisinden daha derin bir şekilde güdülenebileceğini savunmuştur.

1930’ larda ve 1940’ larda çocuk psikologları ve psikoterapistler sayesinde drama, okul programlarında yerini almıştır.

1943’ te eğitsel drama desteği kurulmuş ve aynı yıl Peter Slode, stoffordshre’ nin drama danışmanlığına getirilmiştir.

1951’ e gelindiğinde okulda drama İngiliz Eğitim Bakanlığından gereken ilgiyi görmeye başlamış ve drama okul hayatının en önemli bölümlerinden biri olmuştur.

1954’lerde Peter Slode’ nin “Child Drama” eseri yayınlanmış ve bu eser öğrencilerin kişilik gelişiminin temeli olarak düşünülmüştür.

1970’ larda Heathcote dramayı, önemli bir öğrenme yöntemi olarak kabul etmiştir. Böylece eğitimde drama tarihinde öğrencilerde gerçek yaşantılar yaşatma dönemi başlamıştır (San 1990).

2.2.2.2. Dramanın Türkiye ‘ deki Tarihsel Gelişimi

Dramanın bir yöntem olarak ülkemizdeki gelişimi 1908’ de eğitsel programlar başkanlığı yapan pedagoğ İsmail Hakkı Baltacıoğlu ile başlamıştır.

Baltacıoğlu konu ile ilgili olarak birçok kitap yazarak, okullarda tiyatro çalışmalarının yeni olduğunu ve okul oyunun öğrenme anlamında kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Dramatizasyonun gerçek anlamda ders içerisinde bir öğretim ve ifade vasıtası olarak ele alınması Cumhuriyet döneminde görülmüştür. Bu dönemde öğretim ilkeleri bölümünde dramatik etkinlikler temel olarak kabul edilmiştir.

1962 İlkokul ve ortaokul programlarında ise temsil yoluyla canlandırma biçiminde dramatizasyon etkinliklerine değinilmiştir.

1968 programında da çocukların ilgi ve ihtiyaçları göz önünde tutulmak koşuluyla okuma etkinlikleri arasında kitaplardan masal, şiir ve öykülerin okunabileceği ve bunlardan parçaların dramatize edilebileceğine yönelik ifadelere yer verilmiştir.

1950 yılında “dramatizasyon” kavramını ve okullarda kullanımını konu alan “okullarda dramatizasyon” isimli kitap Selahattin Çoruh tarafından yayınlanmıştır.

1965’ te Emin Özdemir ‘in “uygulamalı Dramatizasyon” isimli bir kitabı yayınlanmıştır.

Eylül 1998 ‘de M.E. B Talim Terbiye kurulunca yayımlanan tebliğler dergisinde, ilköğretim okulları seçmeli drama dersi 1- 2- 3 öğretim programı yayımlamış ve 1997- 1998 öğretim yılından itibaren seçmeli ders programlarında yer almıştır.

YÖK tarafından planlanan Eğitim Fakültelerini yeniden yapılandırma projesi kapsamında okul öncesi drama, ilköğretimde drama derslerinde eğitim fakültelerinin lisans programlarında zorunlu ders olarak yerini almıştır (Karadağ 2005).

2.2.3. Drama Çeşitleri

2.2.3.1. Sosyodrama

Sosyal bir problemin ele alınıp dramatize edilerek çözüme kavuşturulduğu bir drama türüdür. Toplumda çeşitli guruplar vardır. Bu gurupların her birinin kendine özgü problemleri vardır. Sosyodrama ile gurupların ortak problemleri canlandırılıp çözüm bulunmaya çalıştırılır.

Genellikle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kullanılan teknikler arasında sayılan sosyodrama ile toplumsal sorunlarla ilgili gerçekleştirilen canlandırma çalışmalarını kapsar. Sosyodrama, okul çalışmalarında öğretmenin öğrenci ihtiyaçlarını ve çeşitli konulardaki fikirlerini öğrenmesine yardım eder. Çocuklar bu problem temsillerine realist bir şekilde eğilmeye başlar (Karadağ 1997).

Sosyodrama, iletişim, etkileşim, duyu, güven, uyum çalışmalarından rahatlama egzersizlerine kadar kapsamlı bir süreci içerir (Bozdoğan 2003).

2.2.3.2 Psikodrama

Psikodrama, klinik kişiler arası ilişki, duyu ve çatışma sorunlarının özel dramatik yöntemlerle keşfedildiği, bireyin iç tepki etkinliklerini içeren ruhsal yaşam olarak tanımlanır.

Psikodramayı kuran ve teknikler grubu olarak ortaya koyan Moreno'dur. Morenoya göre psikodrama bir yaşam biçimidir.

Psikodramanın amacı, bireyin yaratıcılığını ve davranışını başkalarıyla karşılaştırma yeteneklerini geliştirmektir (Güneysu 1991).

Psikodrama, psikososyaldır. Öznellik ve özneyi önemser. Psikodrama insanların psikolojik sorunlarının giderilmesi amacıyla oluşturulan bir sistemdir.

Psikodrama grup terapi, sosyometri ve psikodramadan oluşan üçlünün parçasıdır. Bireylere başkalarıyla olan ilişkilerini gözden geçirme, bu ilişkilerde yaşadıkları sorunları anlatma, tanıma yeteneğini geliştirme ve alternatif çözümlerin farkına varma, bu alternatiflerin birini seçme, ona göre davranabilme becerisini artırma olanağı sağlar.

2.2.3.3. Eğitici Drama

Eğitici drama konusunda da uzmanlar farklı tanımlarda bulunmuşlardır. Eğitici drama mümkün oldukça esnek olmakla birlikte, temel kuralları önceden belirlenmiş, bir grupta yaşayan yetişkin bir lider tarafından yönlendirilen ya da en azından başlatılan ve çocuklar tarafından bir grup oyunu gibi algılanabilinen etkinlikler bütünüdür(Önder 2002).

Eğitici drama, eğitim amaçlarıyla sınırlandırılmaktadır. Söz konusu olan etkinliğin kapsamı eğitimci tarafından belirlenmektedir, çünkü bu etkinlik eğitimci dramadır, drama eğitimi değildir (Gönen 1998). Eğitimci drama, bir adım sonra ne ile karşılaşacağını bilmeden yaşama ait rolleri yeri gelince oynamak ve bu yolla yaşamı tanımak demektir

2.2.3.4. Yaratıcı Drama

Yaratıcı Drama Türkiye’de yaygın olarak kullanılmaktadır. Çeşitli kaynaklarda kendine farklı açılarda farklı tanımlar bulmaktadır.

Yaratıcı drama, bir eylemin, bir olayın, duygunun, çeşitli rollerin bir kavramın, bir konunun ya da öykünün, hatta şiirin canlı ya da cansız varlıkların sözel ve sözsüz kendiliğinden davranışlarla, taklit yolu ile temsili olarak ifade edilmesi canlandırılmasıdır (Önder 1999).

Yaratıcı drama, insanların kendini başkasının yerine koyarak çok yönlü gelişmesini, eğitim ve öğretimde aktif rol almasını sağlar.

Kendini ifade edebilme, yaratıcı olma, yaşamı çok yönlü algılama, araştırma istek ve duygunun gelişmesini sağlar. Eğitim ve öğretimin böyle kısırlaştırıcı angarya haline dökülmesine karşın bireyin eğitim ve öğrenme isteğini artırıcı eğitim yöntemi olarak kabul edilir.

Yaratıcılığı geliştirme etkili bir yöntem olan yaratıcı drama bireyi yetiştiren başlı başına bir eğitim alanıdır.

Eğitimde drama çalışmalarının genel amacı her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen ifade gücü ve biçimleri ortamına bireyler yetiştirmektir.

Yaratıcı drama yaratıcılık ve estetik gelişimini sağlayan, eleştiren düşünme yeteneğini, sosyal gelişim ve birlikte çalışma yeteneği kazandırma çocukların etik değerleri keşfetmelerine olanak sağlar.

İletişim içinde düşünceleri, tutum ve davranışları değişebilen ocuk ve ergen kendi kimlik ve kültürünü tanıtır. Yenilikçi, araştırıcı, keşfedici bireyler yetişmesini sağlar.

Sihirli bir yöntem olarak nitelendirilen drama ile insanlar kendilerini daha iyi tanıyabilmekte, yeteneklerini ortaya çıkarabilmektedirler.

Dramada temel amaçlar arasında katılımcının kendini diğer bireylerin yerine koyması, böylece kendisini ve çevresini daha iyi bir şekilde tanıyabilmesi, anlayabilmesi yer almaktadır.

Drama alışmaları ile demokratik davranışlarda bulunan, konular arasında bağlantı kurabilen, bağımsız düşünebilen, hoşgörülü, yaratıcı bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır (Güneysu ve ztrk 1991).

2.3. EĞİTİMDE YARATICI DRAMANIN YERİ

2.3.1. Eğitimde Drama

Eğitim programı bireylerin istendik yönde davranışlarının değiştirilmesi ve bu sürecin planlı düzenli bir şekilde yürütülmesi için hazırlanmaktadır. Eğitim programı; “ Bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsamaktadır (San, 1990).

Eğitim programı işlevini sahip olduğu dört yapısal boyut ile gerçekleştirmektedir. Bu boyutlar; bireyde gerçekleşmesi beklenen davranış değişikliğini ifade eden amaçlar, amaçların gerçekleşmesi için gerekli bilgi kategorilerinden oluşan içerik, belirlenen içeriğin öğrencilerin anlatılmasında izlenen yolu takip eden yöntem-teknik ve davranış değişikliğinin gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçme amaçlı değerlendirme boyutudur.

Çağdaş insan bu gereksinmelerini en iyi biçimde karşılayabilmek için günlük yaşam bilgisinin ötesinde hem gerçeği, yararlı ve kullanışlıyı, hem de güzeli ve özü arar. Bu çabaların süreci ve ürünü olan “bilim, teknik, sanat” çağdaş insanın üç ana çalışma, yaratma ve gelişme alanıdır (Güneysu 1991).

Eğitimin temel işlevi bireyin topluma uyumunu sağlamak, bunun için onda var olan istidat ve yeteneklerinin en son sınırına kadar gelişmesini sağlamaktır.

Çağdaş eğitim bilimi, öğretenin değil, öğrenenin merkez alındığı “öğrenme” teriminin kılavuzluğunu söz konusu kavramı içeriklendirmede de özellikle zorunlu koşul olarak dayatmaktadır. Bununla beraber öğrenme “becerilerinin ve anlayışlarının kazanılmasını anlatan çok genel bir terim” olarak betimlenmektedir. (Akbaba 2003).

Eğitim-Öğretimde “model”, “yöntem”, “teknik” kavramları ile genellikle bir dersin ve konunun işlenmesinde “izlenen yol” kastedilir. Öğretme öğrenme sürecinde başvurulan çeşitli modeller, yöntemler ve teknikler öğrenmeyi sağlamak için birer araçtır. Bu nedenle her ders veya konu için her zaman ve her durumda geçerli olabilecek tek bir öğretim yönteminden söz edilemez. Planlanan öğrenme – öğretme

etkinliklerinin öğrencilerde arzu edilen öğrenmeyi sağlayabilmesi için öğretimde farklı öğretim modellerinin kullanılması gerekir.

Yapılan araştırmalar, insanların okuduklarının %10'unu, işittiklerinin, %20'sini, gördüklerinin %30'unu, görüp işittiklerinin %50'sini, söylediklerinin %70'ini ve yapıp söylediklerinin %90'ını hatırladıklarını göstermektedir (Üstündağ, 1994).

Niçin Drama?

Birçok öğrenme ilkesi öğrenmede önemli bir rol oynamıştır. Bu öğrenme ilkeleri;

- Öğrenci öğrenme sürecinde etkin olmalıdır. Yaparak yaşayarak öğrenme bu nedenle temel bir öğrenme ilkesidir.

- Özellikle becerilerinin kazanılmasında ve kalıcılığın sağlanmasında tekrar önemli bir rol oynar.

- Anlayarak, kavrayarak öğrenme ezberden kalıcıdır.

- Öğrenci öğrenme yaşantıları arasındaki ilişkileri kendisi keşfeder ve öğrenciye bu ilişkileri uygulama fırsatı verilirse, öğrenme daha kalıcı olur ve genellemeler değişik alanlara transfer edilebilir.

- Öğrenciye öğrenme sonunda geri bildirim verilerek hatalarını, doğrularını anlar ve öğrencinin öğrenmeye karşı olumlu tutum gerçekleştirmesini sağlar.

- Öğrencinin güdülenmesi ve başarılı olması için öğrenme sürecine ilişkin belli amaçları olmalıdır.

- Öğrenmede öğrencinin yetenekleri rol oynar.

- Öğrenmede öğrencinin kaygı düzeyi göz önünde tutularak cesaretlendirmeye, yönlendirilmeye yer verilmelidir.

- Sınıfın ve grup yapısının atmosferi de öğrenmeyi etkilemektedir (Fidan 1996).

Belirtilen öğrenme ilkeleri etkili öğrenmenin gerçekleşmesi için dikkat edilmesi gereken yol gösterici öğelerdir. Bir yöntem olarak drama bu ilkelerin çoğunu içeren ortam sağlayarak etkili bir öğrenmenin gerçekleşmesini kolaylaştırır.

Drama ile öğrenci aktiftir, öğrendikleriyle kendi yaşantıları arasında bağlantı kurar, gurup çalışmalarına katılır. Konuya motive olur. Kendi yaşantılarını da işe koştığı için kendini konunun bir parçası olarak görür, böylece derse karşı ilgisi artar.

Dramada önemli olan öğretilmek istenilen şeyin önceden belirlenip planlanmasıdır. Çocuğun bir şeyi öğrenmesi, öğrendiği şeyi unutmayıp günlük yaşamına uyarlayabilmesi için bir nedene ihtiyacı vardır bu nedeni öğretmen drama aracılığıyla oluşturmaktadır.

Birey grupla çalışmasının ve grup içerisinde ayrı birey olmasının, başkasının rolüne girme, öyleymiş gibi davranma yoluyla kendini ifade etmenin hazzını yaşar.

Tüm eğitim kademelerinde ve her yaşta insana uygulanabilecek drama çalışmaları eğitimin sıkıcı kalıplarını kırarak çağdaş eğitim sistemiyle bütünleşebilir ve kendini gerçekleştirme gereksinimi duyan öğretmen ve öğrenciler yaratabilir (Karadağ 2005).

Herhangi bir dersin konu başlığı drama yöntemiyle işlenebilir. Çünkü temelinde yaratıcılık vardır. Burada hem öğretmenin hem de öğrencinin yaratıcılığı önemlidir.

Drama öğretmen merkezli değil, öğrenci merkezli bir öğretim yöntemidir. Önemli olan öğrencinin yaratıcılığını harekete geçirmek bilgiye ulaşmanın yollarını sunmaktır.

Geleneksel yöntem öğrenciyi oyun dünyasından alıp ders çalışmaya yönlendirir ve ders kitaplarına bağımlı kılar. Drama yöntemi sayesinde öğrenci ezberlemeden ziyade anlar.

Eğitimde drama bir yaşam felsefesidir. İnsanı kendisinin başkasının yerine koyarak çok yönlü gelişmesini, bireyin eğitim ve öğretimde aktif rol almasını, kendini ifade edebilmesini yaşamı çok yönlü algılamasını ve bireyin eğitim ve öğrenme isteğini artıran bir yöntemdir (Güneysu 1991).

Drama yöntemi bireylerin öğrendiği bilgileri geliştirmekte olan rolü ile birlikte kullanmasını sağlar, hatta rolü geliştikçe kendine gerekli olan bilgileri takip eder hale gelip kendi kendine ona ulaşmasını sağlar. Drama yönteminin de bazı ilke ve hedefleri vardır; bu ilke ve hedefler doğrultusunda öğretmen öğrenciyi yönlendirir (Dökmen 1995).

2.3.2. Dramanın İlkeleri

- Eğitimde drama etkinliğinde ödül veya ceza yoluna başvurulmaz. Sözel takdir ağırlıklı pekiştirici verilir.
- Eğitimde drama çalışmalarında öğrencilerin ne söylediği değil, neyi nasıl söylediği anlam taşır.
- Dramada insana ve bireysel farklılıklara saygı esastır.
- Drama isteyen herkese açık olan hayat boyu yararlanılabilecek bir alandır.
- Drama gruba yöneliktir ve grup dinamiklerinden hareket eder.
- Drama sonuca değil sürece yöneliktir.
- Dramada grup üyelerinin kendilerine, birbirlerine ve lidere güveni esastır.
- Dramanın özünde doğaçlama vardır.
- Her birey belirli bir yaratıcılık potansiyeli ile doğar. Uygun ortam ve koşullarda bu potansiyeli açığa çıkararak geliştirebilir (Bozdoğan 2003).

2.3.3. Dramanın Hedefleri

- Yaratıcı ve estetik gelişim,
 - Eleştirel düşünme yeteneği,
 - Kendini tanıma,
 - Sosyal gelişim ve birlikte yaşama isteği,
 - Kendine güven duyma ve karar verme becerisi,
 - Sözcük dağarcığını geliştirme yoluyla dil ve iletişim becerilerini kazanma,
 - Kazanılan, değiştirilen ya da düzeltilen davranışlar hakkında bireye bilgi verme,
 - Soyut kavramları, yaşantılarla somutlaştırma,
 - Problem çözme ve karşılaşılan problemleri yeni bir bakış açısıyla
- İnceleme dramının hedefleri arasındadır (Fidan 1996).

2.3.4. Drama Türlerine Katılan Çeşitli Öğrenme Türleri

Drama, katılanlara çeşitli öğrenme türlerini bir arada sunan bir yöntemdir. Dramanın çocuk eğitiminde sağlayabileceği yararları anlamının bir yolu da öğrenme türlerini incelemeyi gerekli kılmaktadır. Drama türlerine katılan çeşitli öğrenme türleri şunlardır:

❖ Yaşantılara Dayalı Öğrenme

Eğitici Dramada yaparak yaşayarak öğrenme ile çocuğu merkeze alma, onun katılımını ön planda tutma önemlidir.

Dramada canlandırılan roller oynanan herhangi bir olay, konu ya da nesne gerçek olmasa da yaşanan etkinliğin kendisi gerçek bir yaşantıdır.

Çocuk dramada karşılaştığı nesne, olay ve olaylar arası ilişkileri gözler, inceler, araştırır ve sonuçlar çıkarır. Bu ilişkileri deneyerek, araştırarak, yaşayarak bulur.

Çocuk dünyaya geldiği andan itibaren çevresiyle ilgili merakını gidermek, çevresini tanımak için dokunur, bakar, koklar, tadar. İnsanın kendi yaşantıları yoluyla farkına olmadan öğrendiği davranışları tekrarlaması zamanla davranışı benzer durumlara genellemesine neden olur. Birçok duyu organının işe karışması öğrenmenin etkili olmasını sağlar (Karadağ 2005).

❖ Aktif Öğrenme

Dikkatin daha çok bireysel ve grup çalışmaları üzerine yoğunlaştığı öğrenen merkezli çağdaş yöntemlerde, çocuklar yaratıcılığa, problem çözmeye, kendi fikirlerini geliştirmeye ve bu fikirlerini ortaya koymaya yönelir. Çocuk oyun oynarken, doğaçlama yaparken, bilişsel rol yaparken, davranımda bulunurken, aktif olarak derse katılır. Bunun için de çocukların güdülenmeleri gerekir. Öğrenmede merak güdüleyici bir faktördür. Drama çocukların merakını uyarabilir (Bozdoğan 2003).

❖ Etkileşim Yoluyla Öğrenme

Drama etkinliği sırasında çocuk, arkadaşları arasına katılmayı akran gurubu içinde birlikte yaşamayı, oynamayı, işbirliğine girmeyi, paylaşmayı, kendisinin ve başkalarının hakkını gözetmeyi öğrenir. Çocuk etkileşim içinde diğer unsurların pozisyonunu anlama becerisini kazanırken nesnelere farklı bakış açılarından anlamaya başlar. Bu yaklaşım öğrenciyi merkeze alır. Çevre ile aktif etkileşim çocuğa kendisiyle ilgili bilgi verir. Kendisini anlayan çocuğun kişiliği bütünlük kazanır.

❖ Sosyal Öğrenme

Günlük hayattaki öğrenmelerin büyük bir çoğunluğu sosyal öğrenmedir. Konuşma, yeme, içme gibi davranışlar başkalarını gözleyerek öğrenilir. İnsan davranışları sadece pekiştirme yoluyla değil, davranışsal ve çevresel faktörlerin karşılıklı etkileşimi ile açıklanabilir. Birey ilgili davranışı gösteren birini model olarak öğrenir. Buna gözlem yoluyla öğrenme ya da taklit denir (Karadağ 2005). Gözlem bireyi yeni bir davranışın belli sonuçlarını gösterirken, davranışa dökerken yani taklit ederken birey ne olduğunun farkına varır. Sosyal öğrenmede pek çok davranış modellerden öğrenilebilir. Bunlar sadece yaşayan modeller değildir. Televizyon, kitap, medya sembolik modeller olabilir

❖ Tartışarak Öğrenme

Herkesin sahip olduğu grup faaliyeti olan dramada pek çok farklı fikir ve yorum ifade edilebilir. Bu öğrenme yönünden etkilidir. Karşılıklı olarak tartışma yapılırken var olan bilgiler artar. Bilgiler açığa kavuşur. Sorunlar tanımlanır, çözüme girişiminde bulunulur. Birçok kavram ve konu daha iyi belirginleşir, irdelenir. Böylece katılanlar aktif olur. Çocuklar hareket etmekle kalmayıp, yaşadıklarını, gördüklerini ve hissettiklerini sözel olarak ifade ettiklerinde daha etkili öğrenme gerçekleşebilir (Karadağ 1997).

❖ Keşfederek Öğrenme

Öğrenme öğretme sürecinde bireyin aktif olması buluş yapmasının gerekliliğini benimsemiştir. Öğrencilerin bağımsız ve girişimci olarak hareket

etmeleri öğrenmeyi kolaylaştırır. Keşfederek öğrenme çocukta merak uyandırması ve güdülenmişlik düzeyini cevapları buluncaya kadar sürmesi nedeniyle bir yandan çocuğun yaratıcılığını artırırken, diğer yandan özgün bir şeyler yaratarak öğrenmelerini sağlar. Çocukları doğal ilgilerine uygun etkinliklerine yönlendirmek, araştırmasına, keşfetmesine fırsat vermek, problemlerin cevaplarını vermek yerine problemleri kendi kendilerine ya da grupla çözmeye teşvik etmek bağımsız öğrenen bireyler yetişmesini sağlayacaktır.

❖ Duygusal Öğrenme

Çocuk araştırıp gözlem yaparak drama yoluyla dünyayı keşfederken duyguları, düşünceleri, beş duyusu ve benliği ile olaya katılır. Küçük çocuklar için öğrenme bütün duyguların katılması önemlidir. Bu nedenle sözle verilen talimat yerine çocuğa hissettirmek, bunun için duyguları kullanmak öğrenmeyi kolaylaştıran bir yöntemdir. Tüm bu duygular içerisinde psikolojik yapıda yer alır. Çünkü dramının doğasında yer alan insanın insanla karşılaşması sonucu ortaya çıkan etkileşimi sayesinde duygular ya da düşünceler paylaşılır. İnsanda öğrenme sadece bilişsel değil aynı zamanda duygusal bir temele yerleşmiştir. Duyguların yaşanması, farkına varılması, tutumları ve davranışları etkiler. Bireyin sosyal çevreye uyum sağlamasına temel teşkil eder.

❖ İşbirliğine Dayalı Öğrenme

Bu öğrenme birlikte çalışarak için farklı türdeki öğrenmenin gerçekleşmesi amacıyla kullanılan bir kubaşık yöntemdir. Birlikte çalışma sırasında farklı yetenekte olan çocuklar birbirlerine yardımcı olarak öğrenirler. Bu ortamda çocuklar birbirleriyle işbirliği kurarak daha yüksek başarı düzeylerine çıkarken problem çözme yaratıcı görevleri yerine getirme yoluyla öğrenmelerini artırır. Çocuk dünyayı diğer insanların bakış açısından değerlendirmeye ve görmeye başlar. Empati kurma becerisi artar. Kurulan etkileşimde yetişkin ya da akranlarla birlikte olma ortamı eğlenceli hale getirerek öğrenmeyi zevkli kılar. Bu nedenle işbirliğine dayalı öğrenme yollarından birinin de drama olduğu söylenebilir.

❖ Kavram Öğrenme

Kavrama yoluyla öğrenme bilişsel öğrenme sürecinde önemlidir. Bu tür öğrenmede kişi iç gözü kazanır. Öğrenme organizma hazır olduğunda, bir anda gerçekleşen bir olay olarak görülür. İlk izlenimlerin bellekte iz bırakması edinilen bilgilere göre izlenimlerin sonraki benzer izlenimlere gruplanarak etiketlenmesi sonucunda kavramlar oluşur.

Kavram oluşumunda duyular önemli bir yer tutar. Kavram öğrenme süreci, kavramın isimlendirilmesi, söz konusu kavramla ilgili ve ilgisiz olan niteliklerin tanımlanması ve kavrama ait olan ve olmayan örneklerin belirlenmesi ayırt edilmesi ve genellenmesi yoluyla olur (Karadağ,2005).

2.4. İLKÖĞRETİMDE YARATICI DRAMA

2.4.1. İlköğretimde Drama

İlköğretimde drama; bir sözcüğü, bir kavramı, bir davranışı, bir tümceyi, bir düşünceyi, bir yaşantıyı, bir olay ve olguyu ya da herhangi bir dersin konusunu tiyatro tekniklerinden yararlanarak, oyun ve oyunlar geliştirerek canlandırmaktır.

İlköğretimde drama ile öğrenciler; dil ve düşüncede gelişme, güven duygusunu kazanma, benlik kavramlarında pekişme, kendini gerçekleştirme, empati kurma, yardımseverlik ve işbirliği ruhunu geliştirebilme gibi bilişsel ve duyuşsal özellikler kazanırlar.

İlköğretimde drama aynı zamanda bir oyundur. Ders konuları oyun şekline dönüştürülerek öğrencilerde konuların kalıcılığını sağlayabilme esası vardır. Ders konularının oyun şeklinde verilmesi ile birlikte öğrenciler sınama ve denemeyi öğrenir, hayal kurar, cesaret kazanır, problemlerini çözer, yaratma güçlerini geliştirir ve rahatlama çalışır. Bu durum çocuğun sosyal, etik ve psikolojik yönden kişilik kazanmasına taklit ve rol yoluyla kişiliğini özelleştirerek hayatta karşılaşacağı yeni durum ve problemlere dönüştürüp öğrenmeyi doğal ve kolay bir yol haline getirir (Üstündağ 2004). Bu aynı zamanda dramanın da amaçları arasında yer alan temel düşüncelerdir.

2.4.2. İlköğretimde Dramanın Amaçları

İlköğretimde dramanın amaçları; öğrencilerin gelişim özelliklerine, eğitim ve öğretim basamağına, ders konularının özelliklerine, ders konularının hedef-davranışlarına, sınıf atmosferine, dramada rol alacak olan öğrencilerin yapısına göre değişebilir. Amaçların değişken olması “drama”nın bir özelliğidir. Bu durumdan endişeye düşmemek gerekir. Ancak drama’da vazgeçilmesi düşünülmeyen temel amaçlar vardır ki bunlar şunlardır:

- Duyguları dışı vurabilme: Drama, öğrencilerin çeşitli duygularını estetik bir tatminle ifade edebilmelerini sağlar. Drama ile öğrenciler gerilimlerinden kurtulur ve böylece duygusal yönden gelişir.

- Hayal gücünü geliştirebilme: İlköğretim öğrencilerinin hayal güçleri yetişkinlerden daha zengin konumdadır. Drama’da “hayal gücü” önemli bir yer tutar. Hayal gücü yoksa dramada yoktur. Çocukların doğumla getirdikleri bu güç, drama oyunları ile harekete geçer. Hayal gücü yaratıcı güçler arasında yer alır. Drama oyunları ile bu güçler geliştirilir.

- Bağımsız düşünme gücünü ifade edebilme: Drama, grupla yapılan bir çalışmayı içerdiğinden ele alınan bir drama projesinde öğrenciler birbirleri ile tartışarak ve düşüncelerini ortaya koyarak toplu bir üretimin ortaya çıkmasını sağlar ve bu durum öğrencileri cesaretlendirir. Böylece öğrenciler bir grup önünde düşüncelerini korkusuzca ve özgürce ifade edebilme yetkisini kazandıkları gibi başkalarının da duygu ve düşüncelerine karşı daha duyarlı olurlar.

- Sosyal ve işbirliği bilincini geliştirebilme: Drama’da bir öğrenci herhangi bir rolün canlandırılmasını üstlendiği zaman o rolün sürecine kapılarak canlandığı rolü anlamaya çalışır. Dramadaki rollerle öğrenciler çok çeşitli bilgilerle donanırlar. İşbirliği, dramayı harekete ve eyleme geçiren bir temel öğedir. Çocuklar dramada, işbirliği içinde rollerini oynarlarken hem arkadaşlarını anlamaya çalışırlar, hem de işbirliğinin ne gibi sonuçlar ve ürünler ortaya çıkardığını öğrenerek kendilerini geliştirirler. Dramada işbirliği, öğrencilerin öğrenme gücünü kuvvetlendirerek onlara öğrenme ve öğretme ortamına hazırlar.

2.4.3. İlköğretimde Dramanın Önemi

Dramada gerçek dünya ile kurgusal dünya arasında bir etkileşim vardır. Katılımcı tarafından drama, gerçekmiş gibi duyumsanmakta ve gerçek duygular yaşanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, dramada gerçekle kurgu iç içedir. Katılımcılar gerçeğin içinden kurgusal durumların içine girip çıkmaktadırlar. Drama çalışmalarına katılan bireyler, drama sürecinde durumları, olayları, ilişkileri keşfederek öğrenmektedirler. Katılımcılar gerçek dünyadaki bilgi ve deneyimlerini dramada hayalî bir dünya yaratmak için kullanmakta ve dramada tasarladıkları durumları ve rolleri tanımlarken olayları ve ilişkileri incelemeyi öğrenmektedirler (Okvuran ve Öztürk 2000).

Drama, çocukların spontan oyunlarında ortaya çıkan, katılımcıların sanatsal duyarlılığını, kendisi, başka insanlar ve dünya hakkındaki bilincini artıran ve hayal gücünü geliştiren bir öğrenme aracıdır (San 1994). Drama, oyunun gücünü eğitimde kullanan bir alandır. Dramanın oyunsu özelliği, yaratıcı edimlere ve yaratıcılık süreçlerine uygunluğu dikkati çekmektedir. Bu özelliklerinden dolayı da dramanın eğitimde kullanımı söz konusudur.

Gönen ve Uyar Dalkılıç (1998), yaptıkları bir araştırmada, altmış-yetmiş iki aylık çocuklar ile yapılan drama çalışması sonucunda çocukların dil gelişimlerinde önemli bir ilerlemenin olduğu, Aral ve arkadaşları (1997), tarafından yapılan başka bir araştırma sonucunda da yirmi dört aydır drama çalışmasına katılan çocukların alıcı dil gelişimlerinin ilerlediği görülmüştür. Bu çalışmaların sonucunda görüldüğü gibi drama etkinlikleri, çocukların gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir.

Drama ortamında katılımcılar yaratarak, geliştirerek ve yansıtarak kendilerini, arkadaşlarını, ailelerini ve içinde yaşadıkları gerçek dünyaya ait birçok şeyi anlamaktadırlar. Çeşitli sosyal olayları inceleyerek insanların farklı koşullarda yaşadıkları, bu farklı koşullarda ne şekilde davrandıkları ile ilgili düşünmeye başlamaktadırlar. Farklı görüşler ortaya koyabilmekte, diğerlerine karşı kişisel görüşlerini tahlil edebilmektedirler. Bu da katılımcıları düşünce ayrılığı, tartışma ve çözüme götürmektedir.

Drama, bireylerin kendilerinde var olan yaratıcılıklarının gelişimini desteklemekte, hayal güçlerini geliştirmekte, gelişimsel özelliklerine ilişkin beceriler kazandırarak çok yönlü gelişim göstermelerine olanak vermektedir. Bireysel gelişim için yararlı olan bir yöntemdir. Drama yardımıyla insanların kendilerini ve çevrelerini yüzeysel değil derinlemesine ve evrensel boyutlarda görmesi sağlanmaktadır (Başkaya 2002). Ayrıca drama çalışmalarında anne-baba-çocuk ilişkileri, okul aile ilişkileri, kent yaşamı ve sorunları, çevre sorunları gibi konular ele alınarak katılımcılar bu konularda bilgilendirilmekte, çözüm yolları bulma gibi amaçlara yönlendirilmektedirler (San 1994). Drama çalışmalarında genellikle yazılı bir metin yoktur, sahnelenmesi gerekmez. Liderin rehberliğinde katılımcılar yaşadıkları ve hayal ettikleri durumları yansıtırlar. Böylece katılımcıların kendilerinde var olan yaratıcılık ve estetik duyarlılıkları gelişmektedir.

Farklı yaşantıları tanıma, farklı rollere girerek farklı olay ve durumlarla ilgili deneyim kazanma, yaşamın çok yönlü algılanmasını ve araştırma isteğinin gelişimini sağlama, yaparak, yaşayarak öğrenme, öğrenilenlerin kalıcı olması drama çalışmaları sonucunda bireylerde olması beklenen kazanımlar arasında sayılabilir. Bu kazanımlar dikkate alındığında dramanın bireylerin gelişiminde önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Drama etkinlikleri ile çocuğun kendini gerçekleştirme, kendini daha iyi tanıması sonucu istenilen yönde gelişiminin sağlanacağı kabul edilmektedir. Bu nedenle öğretimlerin drama tekniği içerisinde verilmesi çok büyük bir önem arz etmektedir. Çocuk canlandığı bir olaya veya bireyin özelliklerine bürünür, kendini ve insanları farklı açıdan tanımaya çalışır, buna bağlı olarak hayal ve yorum gücünü kullanır. Duygu, düşünce deneyim ve heyecanlarını harekete geçirir. Böylece çocuk etkinlikleriyle birçok yaşantıyı öğrenir. Bunları kendi yaşantısıyla birleştirerek yeniden düzenlemeler yapar (Karadağ 2005). Hareket ve üreticiliğe dayanan ortamlar çocukların zevkle çalıştığı ortamlardır. Bu tür oyun ortamları sayesinde birey üretkenliğini kullanır. Çeşitli iletişim kurarak sosyal yaşantısında rahat, bilinçli ve güvenli hareket eder.

Çocuk görüp incelediklerini, duyduklarını, bildiklerini algılama boyutunda düşündüklerini, deneyimlerini, korku, neşe ve heyecanlarını oyun aracılığıyla yansıtır. Bu nedenle oyunun çocuğun gelişiminde çok önemli bir yeri vardır.

Drama etkinlikleri bireyin tartışma, becerme, düşünme, yorumlama, iletişim kurma, konuşma, gözleme, yorumlama, kendini rahatlıkla ifade edebilme, kendilerine olan özgüveni kazanma gibi becerilerinin gelişimini sağlar. Birey empatik bir yaklaşım içerisinde olur böylece hem karşısındaki kişiyi ve olayları daha iyi değerlendirme fırsatını yakalar hem de yeni anlayışlar geliştirerek daha sağlıklı düşünme becerisi kazandırır (Akbaba 2003).

Birey dil, sosyal, bilişsel, psikomotor ve öz bakım gelişimini drama etkinliklerine bağlı olarak geliştirir. Bu etkinlikler ve oyunlar eğitim programlarındaki hedef-davranışları gerçekleştirme ve öz bakım becerilerini geliştirme şansına sahiptirler. Öz bakım becerisini geliştirme hedef davranışlar arasında sayılır. Bireyin kendini tanıması, fonksiyonlarını öğrenmesi ve doğru davranışlarda bulunması bu hedeflerden birkaçıdır.

Oyun grubu bireylerden oluşur. Bireylerin her biri farklı deneyim ve özelliklere sahiptir. Bu yüzden bir drama çalışması bireylerin tüm beklentilerine aynı oranda yanıt vermeyebilir.

Drama etkinliğine katılanların, en başta gurup içi bir çalışmaya hazır olmaları, kendilerini rahat ve güvenli hissetmeleri yeni ve değişik şeyler keşfetmeye hazırlıklı olmaları gereklidir. Drama bireyin (San 1990),

- Özgüven duygusunun gelişmesini,
- Bilişsel, dil, motor ve sosyal açıdan gelişmesini,
- Empati yeteneğinin gelişmesini,
- Kendini ifade edebilme yeteneğini,
- Öğrenilenlerin kalıcılığını,
- Değişik yaşantıları tanımasını,
- Eğitim ve öğretim çalışmalarında aktif rol almasını,
- Rahatlamasını,
- Kendini ve vücudunu tanımasını,
- Yaşamı çok yönlü algılamasını,
- Araştırma istek ve duygusunun geliştirilmesini,
- Farklı görüş açlarına sahip olmasını, eleştirmeyi, tartışmayı öğrenmesini sağlama olarak sıralanabilir.
- Her öğrenci akranları ve öğretmenleri de kapsayan çeşitli kaynaklardan gelen yeni fikirlere açıklık getirir. Buna ek olarak öğrenciler bu fikirlere araştırmaya yönelirler.
- Öğrenciler problem çözme, sonuçlandırma, analiz, buluş, sentez ve değerlendirme gibi düşünmenin seviyelerini göstermede artan becerilere sahip olur.
- Öğrenciler düşünce ve duyguları paylaşma isteği doğrultusunda öz saygı geliştirir.
- Diğerlerinin çalışmalarına tolerans ve saygı gösterirler. Planlama yaparken, oynarken ve diğerleri ile paylaşırken seyirci konumunda iken saygı ile ilgili dinlerler. Eleştiri ve övülmeyi kabul etmede yetenekleri gelişir.

Drama ile bireyler kendi fikirlerinin ve önerilerinin grup tarafından kabul edildiğini ve kullanıldığını görürler. Başkalarının nasıl etkili fikirler ortaya koyacaklarını ve onları uygun olarak nasıl sunacaklarını, kendilerini nasıl başka insanların yerine koyacaklarını öğrenirler. Rollerini deneyebilir ve hemen geribildirim alabilirler. Grup yaratıcı fikirlerin ve etkili değerlendirmenin güçlü kaynağı olabilirler.

Sınıfta drama yapılırken çocuklar izleyerek öğreniyor olsalar bile genellikle seyirci konumunda değildirler. Sınıfta çocuk sadece oyuncu olarak tek konumda değildir. Aynı zamanda hem oyuncu, hem de seyircidir. İşte dramayı karışık insan davranışlarını öğrenmede yararlı bir yöntem yapan bu deneyim zenginliğinin sağlanmasıdır. Hem rol yaparken, hem de rol yapan arkadaşlarını izlerken öğrenciler olaylara çok boyutlu yaklaşmayı öğrenirler (Karadağ 2005).

2.4.4. İlköğretimde Dramanın Öğrenci Gelişimine Etkisi

İlköğretimde dramanın amacına paralel olarak ilköğretimin temel amacı, öğrencileri hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Bu amacın gerçekleşebilmesi için gerekli zihinsel beceriler, etkili akıl yürütme, eleştireci düşünme ve problem çözme gibi becerilerin gerçekleşmesinde ilköğretim programlarında bulunan tüm dersler etkilidir. İlköğretim çağı, çocukların bedensel ve zihinsel olarak hızla geliştiği bir dönemdir. Bu durum, öğrencilerin hem zihinsel yeterliliklerinin bilinmesini hem de öğretilen derslerin bu yeterliliklere göre düzenlenmesi gerekmektedir.

Öğrenciler duyu organları aracılığı ile öğrenirler. Öğrencilerin duyu organlarına hitap edecek öğrenme ve öğretme araçlarını öğrenmeye katmak öğrenmenin temel şartlarından biridir. Ders konularının gözle görülmesi, elle tutulması, parçalara ayrılabilmesi öğrenmeyi kolaylaştırdığı gibi unutulmasını da azaltabilir. Aktif etkinliklere dayalı dramada öğrenciler canlandıracakları ders konularına bağlantılı olarak öğretim materyalleri kullanmakta, gruptaki arkadaşları ile çözüm stratejilerini tartışmakta, beden dilini kullanmakta, grup içinde canlandıracağı nesnenin rolünün oynayarak kendi kavramlarını geliştirip birleştirmekte ve böylece öğrenciler “öğrenci merkezli aktivite”ler geliştirerek enerjilerini öğrenmeye kanalize edebilmektedirler.

Bu sebeple ilköğretimde drama bir yaşama sanatıdır. (Nutku 1998). Öğrencilerin yaşamındaki becerilerin diğer durumlara genellemeler yapabilmesi çok daha fazla olabilmektedir.

İlköğretim çağı çocukların gelişiminde dramanın çok önemli bir yeri ve rolü vardır. Drama ortamında eğitim ve öğretim verildiğinde öğrencilerin bilişsel, psikomotor, fiziksel, duygusal, cinsel ve sosyal gelişimlerinin ilke ve unsurları vurgulanarak eğitim ve öğretimle ilgili bilgilerin uzun süre kalıcılığı sağlanabilmektedir

Dramanın öğrencilerin gelişimine olan etkilerini şöyle sıralayabiliriz:

2.4.4.1. Dramanın Bilişsel Gelişime Etkisi

İlköğretim çağı öğrencilerinin kendilerine özgü bir dünya görüşleri vardır. Bu çağın çocukları içinde yaşadığı dünyayı anlamaya çalışır. Çocuklarda; yaş grubuna, olgunlaşma hızına ve özel yaşantılarına göre zihinsel yeteneklerinde değişimler görülür. Mantıksal düşünme başlar ve düşüncelerinde hareketlilik artar. Nesnelerin sayı, renk, biçim, kitle, ağırlık, hacim v.b gibi özelliklerin değerlendirilmeleri bu dönemde oluşur. Soyut düşünme yetisi somut bir biçimde yerine oturmamıştır. Özgürlük, onur, ulus, ülke, ölüm gibi soyut kavramları ve benzetmeleri somut anlamlarıyla benimserler.

İlköğretimde ders konularının drama yöntemiyle verilmesi sürecinde çocukların bilişsel gelişmelerinde belirgin bir şekilde artmalar görülür. Çocuklar dramaya esas olan ders konularıyla ilgili olarak canlandıracakları roller aracılığıyla bilişsel evrelerinde derinlikler kazanırlar. Konu ile bağlantılı olan nesnelere, olaylar ve olguları grup arkadaşları aracılığıyla doğru ve olumlu değerlendirmelere ulaşabilirler. Bu durum aynı zamanda bilişsel gelişim evresinin de bir sonucudur. Drama bu evrenin doğru olarak değerlendirmesine, birçok soyut ve somut kavramların doğru olarak algılanmasına katkıda bulunur.

2.4.4.2. Dramanın Duygusal Gelişime Etkisi

Çevremizden iç dünyamıza etki eden veya içimizden gelen duyguların bize hoş gelip gelmemesi hali duygusal gelişim ile ilgili boyutlardır.

İnsanlar çevre ile etkileşim halinde iken az ya da çok elem veya haz içindedirler. Çocukların temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, onlarda, çeşitli duyguların oluşmasına zemin hazırlayabilir. Örneğin; ihtiyaçları karşılanmış olan çocuklar çok mutlu olurken bunun tersi olduğunda ise mutsuz olabilirler.

İlköğretim çağı çocuklarda duygusal tepkiler öğrenme ve olgunlaşma ile beraber farklılık gösterebilir. Çocuğun içinde yaşadığı ortam ve şartlar, iç salgı bezleri duygusal gelişimde önemli rol oynar. Çocuklara ilgi, sevgi ve güven içinde bir ortam sunulabilir. Çocukların duygusal gelişimi olumlu bir gelişim izleyebilir.

Drama ile öğretimde çocuklar yaparak-yaşayarak bir öğrenme sürecine tabi olurken, diğer yönden de canlandırdığı rol ile beraber arkadaş grupları ile olan ilişkilerinden de etkilenerek birçok olumsuz tutum ve davranışlarından da arınmış olacaklardır. Çünkü dramada, sürekli olarak bir etkileşim ve aktivite vardır. Çocuklar, canlandırdıkları rollerle bu sürecin bizzat içindedirler. Her etkileşim ve yapılan her aktivite çocukları ileri boyutlara taşıyacağından, ilköğretim çağı çocuklarının duygusal gelişimlerinden ve çocukların ruh sağlıkları açısından olumlu ilişkilerin başlatılmasında en iyi ortamı hazırlar. Çocuğun duygusal yaşantısında drama aktiviteleri kendi dünyasında bağımsız, özgür hareket etmesini sağlayarak duygusal rahatlamaya sevk eder.

İlköğretimde en iyi aktiviteler drama yöntemi ile derslerin işlenmesi ile elde edilebilir. Drama ile çocuklar yeni deneyimler kazanır, canlandırdıkları rollerle kendilerini geleceğe hazırlar, sevmeyi, sevinmeyi, paylaşmayı, tartışmayı, kuralları, hayal kurmayı, doğruyu, iyiyi, mükemmeli, sorumluluğu zaman zaman ön planda veya geri planda kalmayı öğrenir. Böylece mücadele azimleri de gelişir. Bu sebeple drama; pasifleri aktifleştirir, korkakları ise cesaretlendirir (Hazar 1997). Bütün bunları çocuklar canlandıracakları roller aracılığı ile içtekileri dışa yansıtarak duygusal gelişimlerinde herhangi bir engele maruz kalmadan rahatlamaya çalışarak özgüven duygusunu kazanırlar.

2.4.4 3 Dramanın Sosyal Gelişime Etkisi

Sosyal gelişim, insanın içinde bulunduğu toplumun kendisinden beklediği ya da yapmasını istemediği davranışlarını yapacak şekilde gelişmesine sağlanmasıyla ilgili süreçleri kapsar.

İlköğretim çağı çocuklarının sosyal gelişimi, fiziki ve duygusal gelişimlerine paralel bir yol izler. Çocukların toplumsal özellik kazanması çevre ve çevre aracılığıyla o çevrenin kültürüne girmesiyle olur. Örneğin; arkadaşlık; sevgi ve düşünce alışverişinden doğar. Arkadaşlık, çocukları bencil davranışlardan uzaklaştırır. Her çocuk arkadaş edinme ve bir gruba katılma ihtiyacını duyar. Bu temel bir sosyal ihtiyaçtır. Çünkü çocuklar, toplumda geçerli olan kural ve değer yargılarını öğrenme ve bunlarla uyum içinde olması bu temel ihtiyacın olumlu olarak başlamasına bağlıdır.

Sosyal yaşantılar, çocukların sosyalleşmesinde ve toplum adamı olmasında önemli yer tutar. Çocuklar drama etkinlikleri ile canlandıracağı rollerle hayatı drama içerisinde test ederek kendilerini şekillendirebilirler. Drama yoluyla çocuklar aynı zamanda toplumsallaşmayı da öğrenir. Gerçek hayatta kazanılan olumlu ve olumsuz nitelikler drama içerisinde sınanarak olumlu niteliklerin kazanılmasına çalışılır. İlköğretimde derslerin drama yöntemi ile verilmesi halinde çocuklar;

- Temel ihtiyaçlarını giderme,
- Davranışlarını toplumun değer yargılarına göre düzenlemede,
- Olumsuz davranışlarını en aza indirgemedede,
- Toplumca onanmış davranışları alışkanlık haline getirmede,
- Gelenek ve göreneklere uygun bir biçimde davranmada,
- Başkaları ile iyi ilişkiler içinde bulunmada,
- Kendine karşı saygılı olmada,
- Toplumda saygın ve örnek bir kişilik sergileme gibi toplumsal özellikler kazanır (Poyraz 1999).

2.4.4.4. Dramanın Fiziksel Gelişime Etkisi

Fiziksel gelişim, büyüyen bir organizmanın dokularının yapısında ve biyokimyasal bileşiminde oluşan değişiklikler sonucu olgunlaşması ve biyolojik fonksiyonlarının farklılık göstermesidir.

Fiziksel gelişme, düzenli, uyumlu ve sürekli bir ilerlemeyi kapsamaktadır. Drama etkinliklerinde çocuğun canlandığı rollere göre bazı hareketleri sürekli olarak tekrarlaması onun doğal olarak kas gelişimini hızlandıracak ve güçlendirecektir.

Dramadaki hareketlilik öncelikle solunum, dolaşım, sindirim sistemini olumlu olarak etkilenmekte ve iç salgı bezlerinin daha fazla salgılama yapmasına katkıda bulunarak çocuğun fiziksel gelişimini hızlandıracaktır. Her şeyden önce beslenme için aldığı kaloriyi hareketlerle tükettiğinden dolayı sağlıklı beslenmesine yardımcı olacaktır.

Doğal gelişim süreci içinde iştahı yerinde olan çocuk aldığı besinleri hareketlerle ve dramada canlandığı rolle birleştirdiği zaman;

- Adale ve tendonlarında güçlenme,
- Kuvvet, dayanıklılık ve çabukluk,
- Kemik yapısı ve eklemlerde güçlenme ve gelişme,
- Organizmada bağışıklık sisteminde gelişme,
- Bedeni çalıştırma,
- Kan dolaşımında hızlanma,
- Dokuların daha fazla besin almasını sağlama,
- Solunumda hızlanma, meydana gelerek onların sağlıklı ve dayanıklı olmasını, olumlu bir biçimde etki edecektir.

2.4.5.İlköğretimde Yaratıcı Dramanın Uygulama Basamakları

Grup yapısına göre değişmekle birlikte drama çalışmalarında belli bir sıralama vardır. Klâsik bir drama çalışmasında olması gereken aşamalar şunlardır: ısınma, oynama (pantomim ve rol yapma), doğaçlama, oluşturma ve değerlendirmedir.

2.4.5.1. Isınma ve Rahatlama Çalışmaları

Çeşitli yöntemlerle duyuları kullanma, gözlem yetisini geliştirme, bedensel ve dokunsal çalışmaların yapılması, tanışma, etkileşim kurma, güven kazanma ve uyum sağlama gibi özellikleri katılımcı bireylere kazandıran, bedenini ve beynini duyumsama ile ilgili çalışmaların yapıldığı aşamadır. Bu aşamada belirlenmiş kurallar vardır ve liderin yönlendirmesi söz konusudur (San 2003).

Bedenin ve duyguların harekete geçirilmesi ile ilgili etkinliklere yer verilmektedir. Katılımcılar kendileriyle iletişim kurmakta, bedenlerini tanımakta, bedenlerini ritmik olarak hareket ettirebilmekte, işitme, görme, dokunma, koklama duyularını kullanmaktadırlar (Üstündağ 1998). Tanışma etkinlikleri ile birey hem kendisi ile ilgili birtakım ipuçları yakalamakta, hem de diğer katılımcıları tanımaktadır.

Isınma çalışmaları kendini tanıma, gruptaki diğer bireyleri tanıma, iletişim kurma, ikili iletişimden daha çok kişili iletişim ve etkileşime geçme, grup dinamiğinin donması, anıların anlatılması, öykü anlatma gibi sözellendirme ve etkileşim çalışmaları, oyun aşamasına geçme biçiminde ilerlemektedir (San 1996)

Isınma çalışmaları oyuna katılma isteğini artırmakta, grubun birbirine, oyunlara, dramaya ısınmasını ve rahatlmasını sağlamaktadır. Bedensel ve düşünsel hazırlanmaya yönelik etkinliklerden oluşan ısınma çalışmaları katılımcıları doğaçlama yapmaya hazırlamaktadır.

Isınma çalışmaları sırasında lider, asıl hedefini unutmadan bu hedef doğrultusunda grubu motive etmelidir. Bu çalışmalar aracılığıyla, katılımcılar duyu organlarını harekete geçirmektedirler. Uyum ve güven çalışmalarının yapıldığı ısınma aşamasında liderin yönlendirmesi önemlidir (Gönen ve Morgül 1999).

Rahatlama çalışmaları bedenin gevşetilmesi, ruhsal ve bedensel rahatlama içerir. Rahatlama çalışmaları bazen ısınma çalışmalarından sonra bazen de değerlendirmeye geçmeden önce yapılmakta ve bu çalışmalarda müzik kullanma, bedensel ve düşünsel rahatlama sağlamaktadır. Isınma ve rahatlama çalışmalarında kullanılan müzikten doğaçlama ve oluşum süreçlerinde de yararlanılabilir (Okvuran ve Öztürk 2000).

2.4.5.2. Oynama (Pantomim ve Rol Oynama)

Belirlenmiş kurallar çerçevesinde özgür bir şekilde oyun kurma, bu oyunları geliştirme çalışmalarının yapıldığı aşamadır. Yaratıcılık ve imgelem boyutları için içine girmektedir (San, 2001). Bu aşama, grubun iletişim ve etkileşimini sağlama, imgelem geliştirme, duyguları geliştirme, pantomim yoluyla ifade etme becerisini geliştirme ile beş duyuyu geliştirmeye yönelik çalışmaları içermektedir (Okvuran 2000).

Lider, grubun özelliklerine uygun olan oyunları seçmelidir. Sözcük dağarcığını, duyuları ya da dikkati geliştirici, öykünmeye dayalı yarışmaları içeren oyunlara bu aşamada yer verilebilir. Bu oyunlar sırasında nesnelere de kullanılabilir (Üstündağ 1996).

2.4.5.3. Doğaçlama

Kesin olarak belirlenmiş bir süreç olup, saptanan bir konu ya da temadan yola çıkılmakta, belirlenen bir amaca doğru belli aşamalarla yol alınmaktadır. Bireysel ve grup yaratıcılığının ön plâna çıktığı bir aşamadır (San 1996).

Doğaçlama, herhangi bir metne bağlı olmadan, içten geldiği gibi ve aniden gelişen durum olarak ifade edilmektedir. Bireylerin kendilerini rahatça ortaya koyması, bireysel olarak keyif alması söz konusudur. Doğaçlamalar drama çalışmalarının bel kemiğini oluşturmaktadır (Üstündağ 1995). Masal, öykü, şiir, tablo, fotoğraf, gazete haberi, bir hayal durumundan yola çıkılarak canlandırma yapılabilir.

Drama çalışmalarında doğaçlama, çalışmanın bel kemiği gibidir. Bir metne bağlı olmaksızın aniden gelişen doğaçlama çalışmalarında lider tarafından hedef belirlenmiş, belli hazırlıkları yapılmış olan oyun ve canlandırmalar yer alır. Doğaçlamalarda, ayrıntılar önceden belirlenmediği için katılımcıların kendi birikimleri ve özgünlük vardır (Okvuran 2000).

2.4.5.4. Oluşum

Isınma ve rahatlama çalışmaları ile başlayan drama çalışmaları oyunlarla devam etmekte, doğaçlamalarla gelişmekte ve sonuçta oluşum aşamasına ulaşılmaktadır. Daha önce belirlenmemiş olan bir çıkış noktasından başlamaktadır. Sürecin nasıl ilerleyeceği ya da nereye gidileceği önceden bilinmemektedir (San 2001). Gerektiğinde araç, gereç ve malzemeler kullanılabilir.

Drama sürecinde malzeme kullanma gereksinimi katılımcılardan da gelebilir. Bazen bunun için bir hazırlık yapılmasa dahi katılımcılar o anda ortamda olan eşyaları, nesnelere malzeme olarak kullanırlar. Oluşum aşamasına önceden belirlenmemiş bir noktadan ya da bir nesne, resim, fotoğraf gibi malzemeleri kullanarak ve bunlarla iletişime geçerek başlanabilir (Üstündağ 2004).

2.4.5.5. Değerlendirme

Dramada değerlendirme aşaması da oldukça önemlidir. Lider uygun bulduğu ya da katılımcılardan istek geldiği takdirde değerlendirme yapmalıdır (Üstündağ 1998). Drama aşamalarının bir ya da birkaçından sonra değerlendirmeye yer verilmelidir. Lider “Neler yaşadınız?”, “Neler hissettiniz?”, “Nerede haz aldınız?”, “Nerede zorluk çektiniz?”, “Daha başka neler yapılabilir?” gibi sorularla tartışmayı başlatabilir (Aral ve diğ. 1997).

Değerlendirme yetisini geliştirme, etkileşimi sağlama, paylaşımında bulunma, yapıcı eleştiri yapabilme, drama çalışmasından olumlu duygularla ayrılma, yaşantıların ifade edilmesini sağlamaktadır.

Değerlendirme katılımcıların drama ortamından neşeli yaşantılarla ayrılmasını sağlayan bir aşamadır. Drama grubundaki diğer katılımcıların duygularının farkında olunmasına fırsat vermektedir (Okvuran ve Üstündağ 2000).

Özetleyecek olursak, dramada uygulama basamakları genel olarak ısınma çalışmaları, oyun ve değerlendirme olarak düşünülebilir.

2.4.6. İlköğretimde Dramanın Uygulama Boyutları

2.4.6.1. Okul Öncesi Eğitim ve Yaratıcı Drama

Okul öncesi dönemde çocuklar yaratıcıdır ve olağanüstü bir hayal dünyasına sahiptirler. Ayrıca bu yaşta çocuklar duygu ve düşüncelerini ifade etme ihtiyacındadırlar. Henüz yazılı anlatım olanağına sahip olmayan çocuklar, sınırlı kelime hazineleri nedeniyle kendilerini sözlü olarak ifade de güçlük çekerler Bunun için okul öncesi çocukları farklı anlatım biçimleri seçerler ve denerler. Eğer drama etkinlikleri sistemli ve bilinçli planlanırsa, uygun yöntemler seçilirse, çocukların zengin iç dünyalarını yansıtmaları bir anlatım biçimine dönüşebilir (Oğuzkan 1986).

Çocukların çevresi drama etkinlikleri yoluyla genişledikçe, kazandıkları tecrübeler oynanan oyunlar ile zenginleştikçe, kendilerini ifade etme, kendilerini başkalarının yerine koyabilme ve bunların yanında güven duyguları da gelişir. Bu nedenle drama etkinlikleri insancıl düşünme, hissetme, insanın kendisini ve aynı zamanda başkalarını tanımaya yardımcı olur. Aynı zamanda yaratıcı drama yöntemi çocukların beceri sahibi, tutarlı davranabilme yetisine sahip anlayışlı, olaylara kendi düşüncelerini de katan insan olarak yetişmesi konusunda etkilidir.

2.4.6.2. Fen Öğretimi ve Yaratıcı Drama

Çocuklar, doğal gelişimin bir unsuru olan keşfetme arzusu ile doğar ve kendini çevreleyen dünya hakkında her gün neden böyle oldu? Onu değiştirmek için ne yapabilirim? tarzında sorular sorarlar. Bu sorulara okul döneminde fen öğretiminde cevap aranmaya çalışılır. Fen öğretimi kısaca, çocukların hayatlarında karşılaştıkları nesnelere, olayları ve bunların ilişkilerini gözlemesi, incelemesi, araştırması ve sonuçlarına varması olarak tanımlanmaktadır (Gönen ve Dalkılıç 2003).

Fen öğretiminde çocuğun merak duygusunu uyandırarak işe başlanmalıdır. Burada önemli olan öğrencinin soru sormasıdır. Çocuk sorularına cevap bulabilmek için gözlemlerde bulunur, araştırma yapar ve de vardığı sonuçları tartışır. Bu bahsedilen süreçleri izleyen çocuklar, deneyerek, dokunarak, görerek, yaşantısı ile ilişki kurarak hayatının ileriki dönemlerine katkıda bulunur. Eğitimde kullanılan dramada çocukların aktif olarak tecrübeyle yoğrulmuş olmasına olanak sağlayacaktır.

2.4.6.3 Matematik Öğretimi ve Yaratıcı Drama

Matematik derslerinde, gerçek durumların olduğu yerlere gidilmesinin mümkün olmamasından dolayı, olayların yaratılması ve gerçek durumların tekrarlanmasında drama yöntemi faydalıdır. Özellikle anlaşılmasında güçlük çekilen problem veya soyut kavramların kavranmasında etkili olarak kullanılabilir. Örneğin problemlerin çözümlerinde geçen kar, zarar, ağırlık, uzunluk vs. kavramların öğretilmesinde sınıfta bir köşe, manav haline getirilerek burada öğrencilerin kendilerinin yapmış oldukları kâğıttan para ve etiketlerin kullanılması ile hayattaki gerçek durumların yansımada yararlanır. Böylelikle matematik derslerinde özellikle de ilk sınıflarda çeşitli kavramların kazandırılmasında etkili yöntem olarak kullanılabilir.

2.4.6.4 Hayat Bilgisi / Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Yaratıcı Drama

Çocuklar aktif olarak derse katıldıkları zaman, sosyal hayatta yaşamış oldukları ile ayrıntıları fark edebilmek sonuca daha çabuk ulaşabileceklerdir. Çocuk bu şekilde yaşadığı dünyayı, çevresini gözlemleme, araştırma ve keşfetme başarısını gösterecektir. Çocuğun öğrendiği bilgileri davranışlarına yansıtması öğretimin temelini teşkil etmektedir. Bu da drama yolu ile sağlanabilir. Drama etkinliği, soyut kavramların ağırlıkta olduğu hayat bilgisi ve sosyal bilgilerin tüm konularında başarıya artırmada önemli bir etkinlik olarak uygulanabilir (Karadağ 2005).

2.4.6.5 Yabancı Dil Öğretimi ve Yaratıcı Drama

Drama, unutulmuş duygusal içeriği dile kazandırmayı amaçlar. Dilde önce yapı gelir, ardından anlam. Bu yaklaşım yanıltıcı, hatta tehlikeli olabilir; çünkü öğrencileri yapısal kalıplara uymaya zorlar. Yabancı dil derslerinde kullanılan drama etkinliği ile herkes taklit, mimik ve yüz ifadelerini kullanarak kendilerini ifade etmedeki doğal yeteneği ortaya çıkarır. Aynı zamanda öğrencilerin geçmişte edindikleri deneyimleri hayata geçirme, hayal gücünü ve anılarını kullanma şansı da verir.

2.4.6.6. Türkçe Öğretimi ve Yaratıcı Drama

Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemlerden biri de dramadır. Drama birden fazla duyu organını harekete geçirdiği için kalıcı öğrenme en üst noktadadır. Türkçe öğretiminin amacı anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek olduğundan bu becerilerinin geliştirilebilmesi için en uygun yöntemlerden birisi de dramadır.

Drama yöntemi duygu ve düşüncenin, hareket, mimik, jest ve sözle anlatılmasıdır. Bir başka deyişle, bir konu ya da durumun canlandırılması, yaşayarak yansıtılması, yaşantıya dönüştürülmesidir(Çalışkan 2005). Bu yöntem öğrencinin anlama ve anlatma yeteneğini, kişiliğini geliştirir. Türkçe de her şeyden önce anlama ve anlatma dersi olduğuna göre dramanın önemi kolayca anlaşılır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini 2008–2009 eğitim öğretim yılında Kars Merkez İlköğretim Okullarına devam eden çocuklar oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Örneklemini

Bu araştırmanın örneklemini 2008-2009 öğretim yılında Kars Merkez Alaca Köyü İlköğretim Okulu ve Kars Merkez Halefoğlu Köyü İlköğretim Okulu 5.sınıflara devam eden öğrenciler oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, drama öğretim yöntemi ile geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi sınanmıştır. Problemlerle ilgili olarak “Neden?” sorusuna yanıt aranmıştır. Yani, uygulanan yöntemlerin (bağımsız değişkenler: Drama ile öğretim yöntemi ve geleneksel öğretim yöntemi) akademik başarıyı etkileyip etkilemedikleri saptanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle araştırma deneme modelinde bir çalışmadır.

• Deney Deseni

Deneme modelinin özelliklerine uygun olarak, drama ile öğretim yöntemi ve geleneksel öğretim yönteminin öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisini sınamak için, yansız bir seçim ile bir deney ve bir kontrol grubu belirlenmiştir. Deney grubunda drama yöntemi, kontrol grubunda ise geleneksel yöntem(düz anlatım, soru cevap, tartışma vb.) kullanılmıştır. Türkçe dersine yönelik her iki gruba denel işlemler başlamadan önce ve denel işlemlerin sonunda öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek için bir başarı testi kullanılmıştır. Araştırma deseninin simgesel görünümü Tablo 3.1’de verildiği gibidir:

Tablo 3.1 Araştırmanın Simgesel Deseni

Gruplar	Yansız Belirleme	Ön Test	Yöntem	Son Test
G1	R	O1.1	X	O1.2
G1	R	O2.1		O2.2

G1: Deney Grubu (Drama öğretim yönteminin uygulandığı grup).

G2: Kontrol Grubu (Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı grup).

R: Grupların oluşturulmasındaki yansızlık.

O1.1 / O2.1: Deney öncesi bilgi testi ölçümleri (Ön test).

X: Bağımsız Değişken (Drama öğretim yönteminin uygulandığı grup).

O1.2 / O2.2: Deney sonrası bilgi testi ölçümleri (Son test).

Tablo 3.1'de ifade edildiği gibi deney ve kontrol gruplarına araştırmanın başında Türkçe dersi 5. Sınıf öğrencilerine “Değerlerimiz ” ünitesi ile ilgili davranışlarını ölçmeyi hedefleyen başarı testi verilmiştir. Deney grubunda, çoklu ortamda gerçekleştirilen öğretim programı denel işlem olarak uygulanmış, uygulama sonunda bilgi testi ön test, her iki gruba son test olarak verilmiştir.

3.4. Veri toplama Aracı ve Uygulanması

Bu çalışmada, veri toplamak amacıyla İlköğretim 5. Sınıf Türkçe dersi "Değerlerimiz" ünitesine ait başarı testi araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçme aracının özellikleri aşağıda sunulmuştur

• Başarı Testi:

Başarı testi hazırlanırken aşağıdaki işlemler uygulanmıştır.

1- Okul eğitim programına bağlı kalınarak ünite kazanımları çıkartılmıştır.

2- Türkçe ders kitabı, çalışma kitabı ve dergilerden yararlanılarak kazanımlar doğrultusunda, çoktan seçmeli 40 adet soru hazırlanmıştır.

3- 40 aday soru maddelerin öğrenci düzeyine ve ünite içeriğine uygunluğu açılarından değerlendirilmiştir.

4- Hazırlanan 40 soruluk başarı testi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması için Kars Merkez Alaca Köyü İlköğretim Okulu sınıfında bulunan 20 pilot öğrenciyi uygulanmıştır.

5- Bu değerlendirmeler sonucunda madde analizleri yapılarak 20 adet soru testten çıkartılmıştır.

Uygulanan testlerin SPSS programı ile madde çözümlenmeleri yapılmış, test istatistikleri hesaplanmıştır.

Araştırmanın deney grubu üzerindeki etkisini arttırmak için yaratıcı drama yöntemiyle gerçekleştirilecek dersin ilkeleri ölçüt alınarak öğretim durumları hazırlanmıştır. Kontrol grubuna ise müdahale edilmemiştir. Ders öğretmeni öğretimi, öğretim programındaki ilkelere uygun olarak gerçekleştirmiştir. Yaratıcı drama yöntemi ile birlikte gerçekleştirilen öğretim programı hazırlanırken aşağıdaki işlemler yapılmıştır.

1- Hedef - Davranışların Belirlenmesi

Türkçe dersi 5. Sınıf "Değerlerimiz" ünitesinin öğretiminde, M.E.B.'in programındaki amaçlar, davranış olarak ifade edilmeye elverişli hedeflere, bu hedefler de ölçülebilir hedef davranışlara dönüştürülmüştür.

2- Eğitim Durumlarının Düzenlenmesi

Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu, ders öğretmenin hazırladığı öğretim programı doğrultusunda öğretim görürken, deney grubunun öğretimi için araştırmacı tarafından etkinlik hazırlanmıştır.

3- İşlem Basamakları

Araştırmada aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiş ve belirtilen düzen içinde yürütülmüştür.

1. Uygulama dört hafta (12 ders saati) sürmüştür. Uygulama sırasında:

a) Kontrol grubuyla, "Değerlerimiz" ünitesi, öğretmene verilen kazanım ve içerik doğrultusunda işlenmiştir.

b) Deney grubuyla ise, "Değerlerimiz" ünitesi işlenirken hazırlanan öğretim programı yaratıcı drama etkinlikleri sınıfta uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

2. Araştırmacı, uygulama süreci boyunca deney grubundaki dersleri bizzat işlemiş ve böylece öğretmenden kaynaklanacak istenmedik değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır.

Verilerin Toplanması

Başarı testi hazırlanmasından sonra veri toplama araçlarının uygulanması ve araştırmanın uygulama aşamalarının gerçekleştirilebilmesi için Kafkas Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden alınan resmi yazı ile Kars Merkez Alaca Köyü İlköğretim Okulu, Kars Merkez Halefoğlu İlköğretim Okulu Müdürlüklerine başvuruda bulunulmuş ve Kars İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden seçilen okullarda uygulama yapılabilmesi için izin alınmıştır. Onay işleminin kısa sürede bitirilebilmesi için resmi belgeler araştırmacı tarafından takip edilmiştir.

Gerekli izinlerin alınmasından sonra başarı testi Kars Merkez Alaca Köyü İlköğretim Okulunda 20 öğrenciye pilot uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sonucunda elde edilen veriler güvenirlik çalışması yapılmak üzere SPSS programına aktarılmış, uygulanan 40 soruluk testin 20' si testten çıkarılmış, geriye kalan 20 soru Kars Merkez Halefoğlu İlköğretim Okulunda seçilen deney ve kontrol grubunda başarı testi uygulanmıştır.

DeneySEL koşulların uygunluğu ve denetimi açısından her iki gruptaki uygulamalar araştırmacı tarafından şekillendirilerek yürütülmüştür.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere araştırmanın uygulanışında izlenen yol, dersin nasıl işleneceği ve hangi etkinliklerin yapılacağı açıklanmıştır. Deney grubuna (5/B öğrencileri) drama yönteminin kullanılarak derslerin işleneceği ve drama yönteminin aşamaları ve nasıl uygulanacağı; kontrol grubuna (5/A öğrencileri) ise geleneksel öğretim yöntemi ile ders anlatılacağı ve dersin işlenme şekli anlatılmıştır.

Ünitenin işlenişine geçmeden önce deney ve kontrol gruplarına başarı testi ve tutum ölçeği (ön test) uygulanmıştır. Ünite 20 işgünü içinde işlenmiştir. Bu sürenin sonunda deney ve kontrol grubuna son test uygulanmıştır. Elde edilen verilen“Bulgular ve Yorum” bölümündeki ilgili tablolarda sunulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Birinci denence ile ilgili verilerin çözümlenmesinde, öğrencilerin Türkçe dersi "Değerlerimiz" ünitesindeki hedefleri ne derece gerçekleştirdiğini saptamak amacıyla başarı testinin, ön ve son test puanlarının ortalama ve standart sapmalarına bakılmıştır. Veri analiz işlemleri ise aşağıdaki gibidir:

•Deney ve kontrol gruplarının ön test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır.

•Deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır.

•Deney grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla eşli gruplar t testi yapılmıştır.

Toplanan verilerin analizinde SPSS 12.0 paket programı kullanılmıştır. Bilgisayar ortamında SPSS paket programı ile çözümlenen verileri ‘t’ değerleri hesaplanmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda toplanan bilgilerin araştırma yöntem ve teknikleri doğrultusunda istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

1. Araştırma incelenirken;

Deney Grubu: Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı grup (5/B Sınıfı)
Kontrol Grubu: Geleneksel öğretim yönteminin kullanıldığı grup (5/A Sınıfı) olarak belirlenmiştir. Deneysel işlemin gerçekleştirilebilmesi için grupların denkliği ön koşulunun sağlanabilmesi gerekmektedir. Bu nedenle uygulanan ön test sonuçları ve bu sonuçların yorumları şu şekildedir:

Tablo 4.1 Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	Denek Sayısı(N)	Aritmetik ortalama(X)	Standart Sapma(Ss)	t	p
Deney	25	5,52	1.41	,662	0.51
Kontrol	25	5,76	1.12		

Tablo 4.1 de görüldüğü gibi mevcudu 25 olan deney grubu öğrencilerinin başarı testi ön puanlarının aritmetik ortalaması 5.52; yine aynı sayıdaki kontrol grubunun başarı testi son puanlarından aldığı puanların ortalaması ise 5.76'dır.

Öğrencilerin almış oldukları bu puanlar 20 soruluk bir test için düşük sayılabilir. Zaten bu aşamada ünitenin işlenişine henüz geçilmediği için alınan puanların düşük olmasının bir önemi yoktur. Unutmamak gerekir ki burada amaç öğrencileri konu üzerindeki bilgilerini ölçmek değil, deney ve kontrol grubunun bilgi seviyesi olarak eşit olup olmadığını denemektir.

Tablo 4.1 de görüldüğü gibi, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön testlerden aldıkları puanlar üzerinde bağımsız gruplar t testi analizi yapılmıştır. İki grup arasındaki farkı ortaya koymak için yapılan t testi analizleri sonucu p değeri 0.51 hesaplanmıştır. Bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir ($P>0.05$).

Dolayısıyla iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Ön test olarak uygulanan başarı testinde, deney ve kontrol grubu olarak oluşturulan iki sınıfın birbirine denk olduğu görülmüştür.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu

Araştırmada cevabı sorgulanmaya çalışılan ikinci alt problem, “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test uygulaması sonucu elde edilen bilgi seviyesi arasında fark var mıdır?” biçiminde ifade edilmiştir. Buradan hareketle veriler analiz edilmiş ve sonuçları tabloda verilmiştir. Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun ve yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun son testleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmış ve bu amaçla ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinde kullanılan bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Sonuçları Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2 Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Son Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

Grup	Denek Sayısı(N)	Aritmetik Ortalama(X)	Standart Sapma(Ss)	t	p
Deney	25	17.36	2.98	15.15	0,00
Kontrol	25	6.96	1.70		

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına son test uygulandıktan sonra elde edilen puanlar üzerinde t testi analizi yapılmıştır. Türkçe “Değerlerimiz” ünitesi için yapılan son test sonuçlarına göre deney grubunun başarı düzeyinin ortalaması 17.36 iken kontrol grubunun başarısı 6.96 olarak tespit edilmiştir. Tablo 4.2 ’de görüldüğü gibi iki grup arasındaki farkı ortaya koymak için yapılan bağımsız gruplar t testi analizleri sonucu p 0.00 olarak bulunmuş olup, bu sonuç 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlıdır(P<0.05). Yani gruplar arasında fark vardır. Bu farkın kaynağını Tablo 4.2’de görüldüğü gibi, deney grubu öğrencilerinin başarı testi son puanlarının aritmetik ortalamasının kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi son test puanlarının aritmetik ortalamasından oldukça yüksek olması oluşturmaktadır. Gruplar arasındaki farkın deney grubu lehine olması; deney grubunda uygulanan yaratıcı drama

yönteminin, kontrol grubunda uygulanan geleneksel öğretim yöntemine oranla öğrenci başarısını daha fazla artırdığını ortaya koymaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumu

Araştırmada cevabı sorgulanmaya çalışılan üçüncü alt problem, “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön ve son test uygulaması sonucu elde edilen bilgi ve seviyesi istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruyla ilgili çözümlenmelerde bulunabilmek için, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun başarı testi ön test ve son test puanları arasında, son test lehine anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmış ve bu amaçla ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinde kullanılan eşli gruplar t testi kullanılmıştır.

Tablo 4.3 Deney Grubu Öğrencilerinin Başarı Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Eşli Gruplar T Testi Sonuçları

Deney Grubu Bilgi Testi	Denek Sayısı(N)	Aritmetik Ortalama(X)	Standart Sapma(Ss)	t	P
Ön test	25	5.52	1.41	25.49	0,00
Son Test	25	17.36	2.98		

Tablo 4.3’de görüldüğü üzere deney grubu öğrencilerinin, başarı testi ön test puanlarının aritmetik ortalaması 5.52; başarı testi son test puanlarının aritmetik ortalaması ise 17.36’dur. Tablodaki P değerinden de ($P < 0.05$) anlaşılacağı gibi, deney grubu öğrencilerinin başarı testi ön test ve son test puanları arasında, 0.00 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farkın kaynağını, Tablo 4.3’de görüldüğü gibi başarı testi son test puanlarının başarı testi ön test puanlarından oldukça yüksek olması oluşturmaktadır. Başarı testinin son test puanlarının başarı testi ön test puanlarından yüksek olmasının nedeni, deney grubuna uygulanan drama yönteminin etkisi olarak yorumlanabilir. Ancak geleneksel yöntemle işlenen grupta da bir artışın olması olasıdır. Bu nedenle, yaratıcı drama yönteminin asıl etkisini değerlendirebilmek için bu iki grupta da ön test ve son test puanları arasındaki farkın anlamlılık düzeyine bakmak gerekir.

Tablo 4.4 Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Eşli Gruplar T Testi Sonuçları

Kontrol Grubu Bilgi Testi	Denek Sayısı(N)	Aritmetik Ortalama(X)	Standart Sapma(Ss)	t	p
Ön Test	25	5.76	1.12	3.17	0.04
Son Test	25	6.96	1.70		

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi ön test puanlarının aritmetik ortalaması 4.76; başarı testi son test puanlarının aritmetik ortalaması ise 8.92’dir. Tablodaki P değerinden ($P=0.04$) anlaşılacağı gibi, başarı testi ön test ve başarı testi son test puanları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Anlamlılık düzeyine çok yakın olmasının nedeni, Tablo 4.4’de da görüldüğü gibi başarı testi ön test puanları ile başarı testi son test puanları arasında bir farklılığın olmasına rağmen bu farklılığın çok az bir düzeyde kalması, başarının fazla olmaması oluşturmaktadır.

Kontrol grubu başarı testi son test puanlarının, kontrol grubu başarı testi ön test puanlarından az bir fark göstermesinin nedeni, kontrol grubuna uygulanan geleneksel yöntemin etkisi olarak yorumlanabilir. Bu sonuçlara göre geleneksel öğretim yönteminin öğrencinin başarısı üzerinde fazla bir farklılık yaratmamıştır diyebiliriz.

V.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. SONUÇLAR

Bu araştırmada “Yaratıcı Drama” yönteminin öğrencinin Türkçe dersinde akademik başarısı üzerindeki etkileri ortaya konmaya çalışılmış ve üç alt probleme cevap bulmaya çalışılarak, araştırmanın asıl uğraşı noktasını oluşturan problem cümlesinin çözümlenmesi amaçlanmıştır. Deneysel yöntem planının araştırmacı tarafından konulup uygulandığı bu araştırmada elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

1. Ön test olarak uygulanan başarı testi sonuçları ve bunların analiz edilmesinden elde edilen verilere göre, deney ve kontrol grubu olarak oluşturulan iki sınıfın birbirine başarı bakımından birbirine denk olduğunu görülmüştür. Böylece 5/A ve 5/B sınıflarının, üzerinde çalışılacak olan deneysel yöntem için uygun olduğuna karar verilmiştir.

2. Deney ve kontrol gruplarından alınan ön test puanları üzerinde yapılan analizlere göre, aynı seviyede çalışmaya başlayan iki gruptan süreç sonunda yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu, geleneksel yöntemle derslerin işlendiği kontrol grubuna göre başarı testi bilgi anlamında daha fazla ilerleme kaydetmiş, bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Dolayısıyla yapılan son testlerde gruplar arasında fark olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın kaynağını deney grubu öğrencilerinin son başarı testi puanlarının aritmetik ortalamasının, kontrol grubu öğrencilerinin son başarı testi puanlarının aritmetik ortalamasından oldukça yüksek olması oluşturmuştur. Gruplar arasındaki farkın deney grubu lehine olması; deney grubunda uygulanan yaratıcı drama yönteminin, kontrol grubuna uygulanan geleneksel öğretim yöntemine oranla öğrenci başarısını daha fazla artırdığını ortaya koymaktadır.

3. 5. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu arasında başarı bakımından ön test sonuçları arasında denklik tespit edilirken, son test sonuçları arasında manidar düzeyde deney grubunun başarısının yüksek olduğu görülmüştür.

Yaratıcı drama yöntemi, öğrencinin hem derse olan ilgi ve motivasyonunu arttırmakta hem de bilgiyi yaşayarak öğrenme fırsatları sunarak, öğrenmenin daha zevkli hale gelmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla yaratıcı drama yöntemi eğitim programlarında mihver ders olarak yer alan Türkçe dersinin amaçlarına uygun olarak yaşama dair birçok bilgi ve becerinin (grupla çalışma becerisi, empati kurma ve iletişim becerileri, etkili konuşma becerisi, araştırma ve eleştiri yapabilme vb.) kazandırılmasında mutlak suretle uygun yer ve zamanda uygulanması gereken bir yöntemdir.

5.2. ÖNERİLER

Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının öğrencinin akademik başarısına etkisinin araştırıldığı bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Araştırmaya Dayalı Öneriler

1. Türkçe dersi konuları, öğrenci düzeyine uygun olarak yaratıcı drama etkinlikleri belirlenmeli, bu konuda plan ve programlar hazırlanmalı, uygulamalar yapılmalıdır.

2. Öğretmenler yıllık ve günlük planları hazırlarken yaratıcı drama etkinliklerine de yer vermelidirler.

3. Öğretmenler Türkçe dersinde konuları işlerken yaratıcı drama etkinliklerinden yararlanmalıdırlar.

4. Öğretmenlerin yaratıcı drama yoluyla öğretim yöntemini doğru bir şekilde uygulayabilmeleri için, Milli Eğitim Müdürlüklerince yaratıcı drama yönteminin aşamalarını belirten ve örneklerle ayrıntılı olarak açıklayan broşürler hazırlanmalıdır.

5. Eğitim programının içeriğinin yüklü olması nedeniyle yaratıcı drama yoluyla öğretim yönteminin uygulanması zorlaşmaktadır. Bu nedenle, eğitim programlarını içerikleri bu aktif öğrenme-öğretme yöntemini uygulamaya olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

6. Öğretmen yetiştirme programlarında, teorik ve uygulamalı alanda yaratıcı drama yönteminin kullanımının öğrenci başarısı ve tutumuna olan etkisinin kavratıldığı konular ya da dersler konulmalıdır.

7. Öğrencilerin drama etkinliklerini gereği gibi uygulayabilmeleri için öğretmenlere bu konuda hizmet içi eğitim kursları ve seminerler verilmeli ve öğretmenler bu konuda teşvik edilmelidir.

8. Öğretmenlere ders konularını yaratıcı drama yöntemiyle işlemeleri için kılavuz kitaplar hazırlanmalıdır.

Bu araştırma sadece ilköğretim 5. sınıf Türkçe dersi öğrencilerine yönelik yapılmıştır. Aynı araştırma ilköğretim ve ortaöğretimde okuyan diğer öğrenciler üzerinde farklı derslerde yapılabilir. Araştırma, yaratıcı drama yoluyla öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkilerini ölçmek için yapılmıştır. Başka bir araştırmayla öğretmen ve öğrencilerin yaratıcı drama yoluyla öğretim yönteminin aşamalarını gerçekleştirme düzeyleri ve bu yöntemle ilgili düşünceleri saptanabilir.

KAYNAKÇA

AÇIKGÖZ, Kamile Ü, Etkili Öğrenme ve Öğretme, İzmir, Eğitim Dünyası Yayınları, 2003.

AKBABA, Sırrı, Eğitim-Öğretimde Drama ve Oyun, Erzurum, Cemre Yayıncılık, 2003.

AKIN, Meryem, Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki İlkokul Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşme Düzeylerine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1993.

ARAL, Neriman, BARAN, Gülen. ” Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Eğitiminin Alıcı Dil Gelişimine Etkisi. Okulöncesi Eğitim Sempozyumu, Okulöncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. Yayına Hazırlayan: G. Haktanır. Ankara, 1997.

ARAL, Neriman ve BARAN, Gülen. Eğitimde Drama, İstanbul, Ya-Pa Yayıncılık, 2003.

ARSLAN, Hasibe, İlköğretim 2. Kademesinde Okutulan Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretim Sürecinde Kullanılan Metotlar Üzerine Bir Araştırma, Van, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

AYNAL, Songül, Dramatizasyon Yönteminin Yabancı Dil Eğitimi Üzerine Etkisi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1989.

BAŞKAYA; Özgür, İlköğretimde Drama ve Tiyatro, Ankara, Fersa Matbaacılık, 2002.

BOZDOĞAN, Zülal, Yaratıcı Drama, Ankara, Nobel Yayıncılık, 2003.

ÇALIŞKAN, Nihat, İlköğretimde Drama, Ankara, Anı Yayıncılık, 2005.

ÇEBİ, Ahmet, Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1985.

ÇEVİK, Kadir, Dramatizasyonun Çocuk ve Oyuncu Eğitimindeki Yöntemsel Kullanımı. Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1988.

COURTNEY, Richard “Culture and Creative Drama Teacher.” Youth Theatre Journal, 1989.

DEMİREL, Özcan, Genel Öğretim Yöntemleri, Ankara, Usam Yayıncılık, 1995.

DÖKMEN, Üstün, Sosyometri ve Psikodrama, İstanbul, Sistem Yayıncılık, 1995.

DWYER, Evelyn, “Enhancing Reading Comprehension Through Creative Dramatics.” Guides Classroom Teacher, Tennessee, 1990.

ERTÜRK, Selahattin, Eğitimde Program Geliştirme, Ankara, Yelkentepe Yayınları. 1982.

ERTÜRK, Selahattin, Eğitimde Program Geliştirme, Ankara, Yelkentepe Yay, 1984.

FİDAN, Nurettin, Okulda Öğrenme ve Öğretme, İstanbul, Alkım Yayıncılık, 1996.

GÖNEN, Mübeccel, & DALKILIÇ, Nursel. Çocuk Eğitiminde Drama, İstanbul, Epsilon Yayıncılık, 1998.

GÜNEYSU, Sibel, Eğitimde Drama, Eskişehir, YA-PA Yayınları, 1991.

HAZAR, Muhsin, Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim, Ankara, Tutubey Yayınları, 1997.

KALAYCI, Şeref ve diğeri, Çok Değişkenli İstatistik teknikleri, Ankara, Asil Yayınları, 2005.

KARADAĞ, Engin, Kuramdan-uygulamaya İlköğretimde Drama, Ankara, Anı Yayıncılık, 2005.

KARDASH, Carol and WRIGHT Lin. "Does Creative Drama Benefit Elementary School Students: A Meta-Analysis", Jouth Theatre Journal, 1987.

KAVSAOĞLU, Sinem, Oyun Yöntemiyle Büyük-Küçük, Uzun-Kısa Kavramlarının İşlev ve Dil Düzeylerinde Değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KÜÇÜKAHMET, Leyla, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1999.

MORGÜL, Mahiye. Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba. Kök Yayıncılık. Ankara, 1999.

MULLER, Renee, "The New South Afrika-A Rebirth for Drama and Theatrein Education." International Conference. University of Exeter, 1997.

NUTKU, Özdemir, Oyun, Çocuk ve Tiyatral, İstanbul, Özgür Yayıncılık, 1998.

O'HARA, Michael, "Process and Product: Some Perspectives on The Effectof Presentation and Performance in Preparing PCGE Secondary English Students to Teach Drama." Researching Drama and Theatre in Education. International Conference. University of Exeter, 1997.

OKVURAN, Ayşe, Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumlar, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), 2000.

- ÖNDER, Alev, Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, İstanbul, Eplisan Yayıncılık, 1999.
- ÖNDER, Alev, Yaşayarak Öğrenmek İçin Eğitici Drama, İstanbul, Eplison Yayınları, 2002.
- ÖZDEN, Yüksel, Öğrenme ve Öğretme, Ankara, Pegem Yayıncılık, 1999.
- POYRAZ, Hatice, Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak, Ankara, Anı Yayıncılık, 1999.
- ROBBİE, Sheila, "Along The Yellow Brick Road: Weaving Metaphors in The Foreign Language Classroom." Researching Drama and Theatre in Education. International Conference. University of Exeter, 1997.
- ROSEBERG, Halene, "Transformations Described: How Twenty-Three Young People Think About and Experience Creative Drama." Jouth Theatre Journal, 1989.
- SABAN, Ahmet, Öğrenme Öğretme Süreci (Yeni Teori ve Yaklaşımlar), Ankara, Nobel Yayıncılık, 2004.
- SAĞLAM, Tülin Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin "Eğitsel Drama", Ankara Yeni Türkiye Dergisi, 2001.
- SAN, İnci, Eğitimde Drama. Ankara, Alman Kültür Yayıncılık, 1990.
- SAN, İnci, Eğitsel Yaratıcı Drama, Ankara, Assitej Yayıncılık, 1990.
- SAN, İnci, Drama ve Öğretim Bilgisi, Ankara, Türk Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi, 1994.

SAN, İnci, Drama Öğretim Bilgisi, Ankara, Natürel Yayınları, 2003.

TAYMAZ, A. Haydar, Hizmetiçi Eğitim, Ankara, Taka Tapu Kadastro Vakfı Matbaası, 1997.

ÜSTÜNDAĞ, Tülay, Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri, Ankara, Atölye Yayıncılık, 1994.

ÜSTÜNDAĞ, Tülay, “Temel Eğitimde Drama.” Eğitim ve Bilim, Ankara, Pegem Yayıncılık, 1995.

ÜSTÜNDAĞ, Tülay, “Yaratıcı Dramanın Üç Boyutu.” Yaşadıkça Eğitim, Ankara, Pegem Yayıncılık, 1996.

ÜSTÜNDAĞ, Tülay, Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü, Ankara, Pegem Yayıncılık, 2004.

YAĞCI, Çiğdem, Müzik Eğitimi ve Bir yöntem Olarak Yaratıcı Drama İlişkisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1995.

EKLER

Sevgili Öğrenciler;

Aşağıda Türkçe Dersi “Değerlerimiz” konulu 20 sorudan oluşan başarı testi verilmiştir. Soruları dikkatli okuyun. Her sorunun 1 cevabı vardır. Boşluk bırakmamaya özen gösterin. Hepinize başarılar dilerim.

Teşekkürler

Mehtap KARACİL

Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

FATİH SULTAN MEHMET

“Fatih Sultan Mehmet, 30 Mart 1432’de Edirne’de doğdu. Babası İkinci Murat ve hocaları tarafından çok küçük yaştan itibaren büyük bir özenle yetiştirildi. Çağının üstün mühendislik bilgisiyle donanmış olan bu genç, on sekiz yaşına geldiğinde beş yabancı dil biliyordu. İstanbul’u fethettikten sonra kendisine, fetheden manasına gelen “Fatih” unvanı verilmiştir.

Fatih Sultan Mehmet, bilime ve bilim adamlarına büyük önem vermiştir. Bu yüzden devrinin bütün bilim adamlarını etrafına toplamış, onlara o zamanın üniversiteleri olan medreselerde dersler verdirmiştir. Devlet hazinesinden eğitime büyük pay ayırmış, öğrencilerin ve hocaların ihtiyaçlarını en küçük ayrıntılarına kadar karşılamıştır. En büyük zevklerinden biri de bilim adamlarının sohbetlerinde bulunmaktır. Çünkü kendisi bir devlet adamı olduğu kadar da bilim adamıdır. Bu büyük insan 3 Mayıs 1481 tarihinde vefat etmiştir. Kabri İstanbul’da Fatih Cami’sinin avlusundadır.”

Aşağıdaki ilk 4 soruyu parçaya göre cevaplayınız.

1) Fatih Sultan Mehmet’e “Fatih” unvanı niçin verilmiştir?

- A) İstanbul’u fethettiği için.
- B) Hocaları tarafından çok sevildiği için.
- C) Mühendislik bilgisi çok ileri olduğu için.
- D) Bilime önem verdiği için.

2) Hangisi Fatih Sultan Mehmet'in özellikleri arasında sayılamaz?

- A) Bilime ve bilim insanlarına önem vermesi.
- B) Üstün mühendislik bilgisinin olması.
- C) Eğitime çok az önem vermesi.
- D) Birden çok yabancı dil bilmesi.

3) Fatih Sultan Mehmet kaç yaşında ölmüştür?

- A) 51
- B) 49
- C) 59
- D) 50

4) Fatih Sultan Mehmet için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Özenle yetiştirilmiştir.
- B) Bilimin gelişmesine önemli katkıları olmuştur.
- C) Büyük bir devlet adamı ve bilim adamıdır.
- D) 3 Mart 1481 de vefat etmiştir.

**5.) Değil mi cephemizin sinesinde iman bir,
Sevinme bir, acı bir, gaye aynı, vicdan bir,
Değil mi ortada bir sine çarpıyor yılmaz.**

Yukarıdaki dörtlüğün teması (ana fikri) nedir?

- A) Barış ve beraberlik
- B) Barış ve özgürlük
- C) Ortak değerlerimiz
- D) Yiğitlik

6.)” Ahlak, sadece kötülük etmekten çekinmek değildir. Başkalarının yapacakları kötülükleri de önlemeye çalışmaktadır. “cümleye göre hangisi ‘ahlak’ a uygun bir davranıştır?

- A) İnsanlar hakkında olumsuz sözler söylemek,
- B) Başkasına ait bir eşyayı izinsiz kullanmak,
- C) Yere çöp atan kişiyi uyarmak,
- D) Hayvanlara eziyet edenlere göz yummak.

7.) “Bazı kimseler başarısızlıklarını talihsizliklere verir. Dünyanın kendilerinin kötülüğü için çalıştığına inanırlar. Kendilerinde kusur bulunmadığını iddia ederler. Öte yandan bir atasözünde şöyle denmektedir: ‘Talihsizlik aptallığın komşusudur.’ Talihsizliklerinden şikâyet eden insanlar kendi tembelliklerinin ve savurganlıklarının cezasını çekerler.” **paragrafta anlatılmak istenen ana fikir nedir?**

- A) Hayatta başarılı olamayanlar, talihsiz insanlardır.
- B) Talihsiz insanlar kendilerinde kusur bulunmadığına inanırlar.
- C) Başarısızlık talihsizliğin değil, insanların kendi tembelliklerinin sonucudur.
- D) Bazı atasözleri talihsizliği alaya alırlar.

- 8.) I. Kimin tarafından söylendiği bellidir değildir.
II. Kısa fakat geniş anlamlıdır.
III. Kelimeleri değiştirip yerine aynı anlamda başka kelimeler kullanılabilir.
IV. Genel kural niteliğindedir.

Yukarıdaki bilgilerden hangisi atasözlerinin özelliklerinden değildir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

9.) **Aşağıdaki hangi atasözünün anlamı diğerlerinden farklıdır?**

- A) Birlikten kuvvet doğar.
- B) Bir elin nesi var, iki elin sesi var.
- C) Ev alma komşu al.
- D) El ele vermeyince taş yerinden oynamaz.

10.) **Aşağıdaki atasözlerin hangisinde “tutumlu” olmanın önemi anlatılmaktadır?**

- A) Dağ başı dumansız olmaz.
- B) Damlaya damlaya göl olur.
- C) Lafla peynir gemsi yürümez.
- D) Gençliğin kıymeti ihtiyarlıkta bilinir.

11.) “Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var.” **atasözüne en yakın anlam aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Yapılan iyilikler aradan yıllar geçse de unutulmaz.
- B) Kahve ikram etmekle herkesin gönlünü alabiliriz.
- C) Dostluklarımızı bir fincan kahveyle pekiştirmesini bilmeliyiz.
- D) İnsanlar birbirlerine iyilikte bulunmalıdır.

12.) “Ben yaptıklarına çok dikkat ederim. Karşımdakine nasıl davranırsam öyle karşılık görürüm. Birine kötülük yaparsam ondan kötülük, iyilik yaparsam da iyilik görürüm.” **Düşüncelerini böyle ifade eden birisi için aşağıdaki atasözlerinden hangisi uygun olur?**

- A) Aç ayı oynamaz.
- B) Davul bile dengi dengine çalar.
- C) İşleyen demir pas tutmaz.
- D) Ne ekersen onu biçersin.

13.) **Aşağıdaki atasözlerinden hangisi “yardımlaşmayı” öğüt vermektedir?**

- A) İşleyen demir ışıldar.
- B) Üzüm üzüme baka baka kararır.
- C) Sakla samanı gelir zamanı.
- D) Evdeki hesap çarşıya uymaz.

14.) “ Gereksiz görülen işe yaramaz kabul edilen şey günün birinde, ileride lazım olabilir.” **anlamındaki atasözü aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) İşten artmaz, diştten artar.
- B) Üzüm üzüme baka baka kararır.
- C) Sakla samanı, gelir zamanı
- D) Evdeki hesap çarşıya uymaz.

15.) **Hangisi” yalnız taş duvar olmaz” atasözündeki anlamı destekler niteliktedir?**

- A) Arkadaşı kötülük yapınca karşılık geleceğini söyledi.
- B) Uzakta görüp beğendiğini yanına yaklaşıncaya beğenmedi.
- C) Devamlı aynı ortamdaki insanlar benzer tavırlar sergileyebilir.
- D) İşlerini tek başına yapamayan komşusuna destek olmayı severdi.

16.) “Siyah-beyaz, sıcak-soğuk, uzun-kısa, ağır-hafif, büyük-küçük, sert-yumuşak” kelimeler arasındaki ilişkinin tanımı hangisidir?

- A) Eş anlamlı(anlamdaş) B) Zıt anlamlı(karşıt)
C) Eş sesli D) Mecaz anlamlı

17.) “Gençliğimi kapının eşiğinde bırakıp eve giriyorum” cümlesinde altı çizgili sözcüğün zıt anlamlısı aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Bu olumsuzluklar onu olgunluk çağına hazırlıyordu.
B) Fotoğraflara baktıkça çocukluk yıllarım aklıma geliyordu.
C) İhtiyarladığı zaman rahat yaşamak için para biriktiriyordu.
D) Birçok saçlı sakallı adam okul çocukları gibi sıraya girmişlerdi.

18.) Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşıt anlamlı sözcükler bulunmamaktadır?

- A) Gece gündüz demeden çalışıp durdu.
B) Kimseye yoğurdum ekşi demez.
C) Her yokuşun birde inişi vardır.
D) Gençler ayağa kalkarak yaşlılara yol verdi.

19.) Aşağıdaki sözcükler eş anlamlarıyla birlikte karışık olarak verilmiştir. Eş anlamlısı olmayan sözcük aşağıdakilerden hangisidir?

Konuk- talebe- okul- misafir- ev- öğrenci- mektep

- A) ev B) misafir C)okul D) öğrenci

20.) Aşağıdaki kelime çiftlerinden hangisi eş anlamlı değildir?

- A) yürek- kalp B) millet- ulus
C) cevap- yanıt D) iyi- kötü

BAŞARILAR

Türkçe Dersi Drama Planı (Deney Grubu, 5/B)

1.Bölüm:

Dersin Adı:	Türkçe
Ünitenin Adı:	Değerlerimiz
Dramanın Konusu:	Fatih Sultan Mehmet, Ahlak
Sınıf:	5/B
Süre:	3 ders saati
Yöntem:	Yaratıcı Drama, Rol Yapma
Amaçlar:	1. Değerlerimizin Neler Olduğunu Kavrayabilme 2. Erdemli Davranışların Toplumsal Hayata Etkilerini Sezebilme
Kazanımlar:	1.Değerlerimizin Neler Olduğunun Farkına Varır. 2.Erdemli Davranışların Toplumsal Hayata Etkilerini Sezer. 3.Ahlakın Hayatımızdaki Yerinin Önemli Olduğunu Kavrar.

II. Bölüm

Dersin İşlenişi:

* **Isınma:** Öğretmen mehter marşının çaldığı müzikle içeri girer ve “ Ey Türk Milleti! düşmanın dost görünen yumuşak yüzüne, tatlı sözüne, armağanlarına kanacak olursan yok olacaksın. Ülkende birliğini korursan yaşayacaksın. “(Bilge Kağan) sözünü söyler ve bu sözün ne anlama geldiği ile ilgili kısa bir açıklama yapar. Birlik ve beraberliğin Türk Milleti için önemini vurgular. Atatürk ‘ün “ Ulusunu bilmeyen Tanrısını bilmez “ sözüyle gençlerin atalarını tanımları gerektiğini, böylelikle daha uzun süre bu topraklarda yaşayabileceklerini söyler ve mehter marşı eşliğinde tüm öğrenciler sınıf içerisinde rahatça dolaşırlar.

* **Oyun:** Öğretmen “ Çocuklar size Türk Ulusu için çok önemli olan ve davranışlarıyla Türklere örnek olan birinin, Fatih Sultan Mehmet ‘in hikâyesini okuyacağım” der ve fon müziği eşliğinde hikâyeye başlar.

Bundan nice yıllar önce Edirne ‘ de, 30 Mart 1432 de Mehmet Adında şirin mi şirin bir çocuk dünyaya geldi. Babası padişah II Murattı. II Murat küçük yaştan itibaren Mehmet ‘in eğitimiyle ilgilendi. Mehmet çok zeki, mütevazı, ahlaklı, Türk değerlerine örf ve adetlerine bağlı, kimseye kötülük etmeyen, eğitime bilime önem veren bir çocuktü ve öğretmenlerini daima dinlerdi Mehmet henüz 20 yaşında iken İstanbul ‘u fethetti ve o günden sonra Mehmet ‘ e fetheden anlamına gelen ‘ Fatih ‘ unvanı verildi.

Fatih İstanbul ‘ u fethettikten sonra yanında hocası Akşemsettin ile beyaz atı üzerinde ilk defa İstanbul’a geldiğinde binlerce kişi İstabulu fetheden kahramanı bekliyordu.

Halk ellerinde çiçekle Akşemsettin e yöneldi. Bunun üzerine Hoca Akşemsettin “ Fatih ben değilim, bu güzel yurdu fetheden şu genç çocuktur” deyip Fatih'i işaret etti. Fatih'te aynı ağır başlılık ve duyarlılıkla “ Evet İstanbul'u ben fethettim, ama hep yanımda olan ve ödüle layık olan hocamdır” diyerek çiçekleri ona uzattı. Böylece Fatih bir kez daha erdemli davranış sergiledi diyerek öğretmen hikâyeye son verir. Hikâyeye bittikten sonra öğrencilere gözlerini kapatıp hayal etmelerini ve her birinin hikâyedeki bir kahramanı canlandırmasını söyler.

* **Doğaçlama:** Öğrenciler hayalini kurdukları karakterleri canlandırmak için sahneye çıkarlar ve istedikleri rolü oynarlar. Sınıftaki tüm öğrenciler oyuna katılıp her biri bir karakteri canlandırır. Bir öğrenci Fatih Sultan Mehmet, diğeri öğretmen Akşemsettin, başka biri padişah II. Murat diğeri de halk rolünü üstlenirler. Böylelikle oyun başlar. Öğretmen burada rehber rolünü üstlenir.

* **Rahatlama:** Oyun ve doğaçlama bölümünün tamamlanmasıyla birlikte rahatlama için aşağıdaki etkinlik yapılır. Öğretmen öğrencilerden gözlerini kapatmalarını ister. Bu esnada birkaç öğrenciyi tahtaya çıkarıp Fatih Sultan Mehmet, Akşemsettin, II. Murat yazılarının olduğu kâğıtları öğrencilerin arkasına asar. Sonra öğrencilerden gözlerini açmaları istenir ve isimleri yazılı olan kişilerin özelliklerinin neler olduğunu tek tek sorar. Sınıfta tüm öğrencilere söz hakkı verilir.

* **Değerlendirme:** Öğretmen yapılan çalışmaların hedefleri hakkında bilgi verdikten sonra, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı hakkında katılımcıların görüşlerini alır. Çalışmalar sırasında neler hissettikleri, nerelerde zorluk çektikleri, daha başka neler gerektiğiyle ilgili sorular sorularak, tüm katılımcıların duygularını ve düşüncelerini söylemesi sağlanır.

Türkçe Dersi Drama Planı (Deney Grubu, 5/B)

1.Bölüm:

Dersin Adı: Türkçe

Ünitenin Adı: Değerlerimiz

Dramanın Konusu: Atasözlerimiz

Sınıf: 5/B

Süre: 3 ders saati

Yöntem: Yaratıcı Drama, Rol Yapma

Amaçlar: 1.Öğrencilere görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak

2.Görüp incelediklerini, düşündüklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak

Kazanımlar: 1.Dinlediği, izlediği bir filmin, bir oyuncunun, okuduğu bir öykünün olayını belirtebilmek; belli başlı kişilerin fiziksel ve karakter özelliklerini, olayların geçtiği yeri ve zamanı belirtebilmek.
2.Bilmediği kelimelerin anlamını sözün gelişinden, kelimenin yapısından çıkarabilmek, eş sesli kelimelerin, atasözleri vb. anlamını metin içinde kavrayabilmek.

II. Bölüm

Dersin İşlenişi:

* **Isınma:** Öğretmen önceden tespit ettiği metni sınıfta okur. “Bundan nice yıllar önce köyde varlıklı bir ağa yaşıyordu. Tarlası, malı çoktu. Yetişkin 6 oğlu, gelinleri, torunları vardı, ama işler iyi gitmiyordu. Evde düzen yoktu. Oğulları birbirleriyle iyi geçinmiyordu. ‘Biri tarlaya gidelim dese, öteki bağa gidelim’ diyordu. Babaları oğullarının zıtlaşmasına üzülüyordu onların huylarını değiştirmek için türlü yollar denerdi. Toplantılar yaptı, öğütler verdi.’Bakın bizden az toprağı olanlar daha çok ürün alıyor. Böyle yaparsanız pişman olursunuz ne toprağınız kalır ne bağınız. Köyün varlıklısıyken yoksulu olursunuz.’ diye öğüt verdi oğulları ve gelinleri bu sözleri dinliyor, fakat sözün etkisi uzun ömürlü olmayıp unutulup gidiyordu. Yaşlı adam öğütle oğullarının huyunu değiştiremeyeceğini anlamıştı. Bunlara söz kar etmez, iyi bir ders vereyim diye düşündü. Bir sabah oğullarını, gelinlerini, torunlarını topladı. Önce büyük oğlunu ortaya çağırır.- Git bana kırk tane çubuk bul hemen getir dedi. Çubuklar gelince herkesin meraklı bakışları önünde onları deste yaptı ve sonra büyük oluna ‘al kır şunu bakayım.’ dedi büyük oğlan zorlandı kıramadı. Sonra öteki oğullarının da aynı şeyi

yapmasını istedi hiçbiri kıramadı. Babaları bu kez desteyi çözdü. Çubukları teker teker çocuklara verdi. Kolayca kırdılar, hiç zorluk çekmediler. Son çubukta babaları oğullarının yüzüne anlamlı anlamlı baktı ve şunları söyledi. ‘İşte gördünüz mü oğullarım, torunlarım, gelinlerim kendi gücünüzle kıramayacağınız şeyi tek kalırsanız kolayca kırılır hiçbir zorluğa dayanamazsınız. Oysa birlik olursanız size kimseler bir şey yapamaz. Her güçlüğün üstesinden gelirsiniz’ Bu örnek onlara iyi bir ders oldu. Elbirliği yaptılar, arka arkaya verdiler ve her güçlüğü yendiler. “

* **Oyun:** : Öğretmen öğrencilerden gözlerini kapatıp hikâyeyi hayal etmelerini ister. Öğrenciler hayalini kurdukları karakterleri canlandırmak için sahneye çıkarlar ve istedikleri rolü oynarlar. Sınıftaki tüm öğrenciler oyuna katılıp her biri bir karakteri canlandırır. Öğrenciler baba, gelinler, torunlar ve 6 oğul rolünü üstlenirler. Böylelikle oyun başlar.

* **Doğaçlama:** Öğretmen çeşitli konuların yazılı olduğu atasözlerini küçük kâğıtlara yazar ve bir torbaya atar (Damlaya damlaya göl olur, Sakla samanı gelir zamanı. Bir elin nesi var iki elin sesi var. vb) Bütün öğrenciler torbadan bir kâğıt çeker ve kâğıttaki yazılar yazıldığı şekliyle değiştirilmeden doğaçlama olarak canlandırılır

* **Rahatlama:** Oyun ve doğaçlama bölümünün tamamlanmasıyla birlikte rahatlama için aşağıdaki etkinlik yapılır. Tüm öğrenciler müzik eşliğinde gözlerini kapatıp başlarını sıraya koyarak öğretmeni dinlerler. Öğretmen öğrencilere bir öykü anlatır. “Şimdi kendinizi bir balon olarak düşünün. Gökyüzüne doğru yükselmeye başladığınızı hayal edin. Hangi renk balonsunuz? Çevrenizi gözleyin. Neler görüyorsunuz, uçmak nasıl bir duygu? İyice gökyüzüne yükseldiniz, fakat oda ne! Bir karga üzerinize doğru geliyor, sizi gagalamaya başladıYapabileceğiniz tek şey var gücünüzle bağırarak onu korkutmak ve sizi gagalamaktan vazgeçmesini sağlamak” Öğrenciler istedikleri gibi var gücüyle bağırarak rahatlarlar.

* **Değerlendirme:** Öğretmen yapılan çalışmaların hedefleri hakkında bilgi verdikten sonra, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı hakkında katılımcıların görüşlerini alır. Çalışmalar sırasında neler hissettikleri, nerelerde zorluk çektikleri, daha başka neler gerektiğiyle ilgili sorular sorularak, tüm katılımcıların duygularını ve düşüncelerini söylemesi sağlanır.

Türkçe Dersi Drama Planı (Deney Grubu, 5/B)

1.Bölüm:

Dersin Adı:	Türkçe
Ünitenin Adı:	Değerlerimiz
Dramanın Konusu:	Zıt Anlamlı (karşıt) Kelimeler
Sınıf:	5/B
Süre:	3 ders saati
Yöntem:	Yaratıcı Drama, Rol Yapma
Amaçlar:	1.Kelimelerin anlam özellikleri bilgisini kavrayabilme (zıt anlam)
Kazanımlar:	1.Zıt anlamlı (karşıt) kelimeleri kavrar. 2.Zıt anlamlı (karşıt) kelimelerle cümle kurar. 3.Zıt anlamlı (karşıt) kelimelere örnekler verir

II. Bölüm

Dersin İşlenişi:

* **Isınma:** Öğretmen sınıfa elinde bir oyuncakla girer ve çocuklar arasından bir kedi seçer. Bu kişinin yüzü duvara döndürülür. Öğretmen elindeki oyuncakı diğer öğrencilerden birine verir ve bu kişi fare olur. Bunu kedi bilmemelidir. Öğretmen kediyi yanına çağırır.” Arkadaşlarının arasına bir fare saklanmış. Sen ona yaklaşınca bütün arkadaşların kedi gibi miyavlayacak, uzaklaşırsan sesler azalacak.” der. Bundan sonra kedi yavaş yavaş arkadaşlarının arasında dolaşmaya başlar. Ne zaman kedi miyavlamaları fazlalaşırsa, fareye yaklaştığını anlar ve onlar arasında asıl fareyi bulmaya çalışır. Bu şekilde zıt kavramların dikkati çekilir. (uzak-yakın)

* **Oyun.** Öğretmen öğrencileri daire şeklinde oturtur ve bir hikâye okuyacağını her öğrencinin de hikâyeye katılmasını bir şeyler eklemesini söyler. Fakat buradaki hikâyede birbirinin tersi olan iki olaydan bahsetmeleri istenir. Örnek olarak, zengin - fakir hikayesine bir şeyler eklemesi istemektedir “ iyi haber şu ki ... kötü haber şu ki ...diye başlamaları istenir çocukların iyi yada kötü haberlerinin bir önceki çocuğun söylediği ile bağlantılı olması istenir.Öğretmen hikayeyi başlatır.

Öğretmen: Bu küçük köyün dışında küçük bir evde çok mutsuz yaşayan Ayşe ve ailesinin hikâyesidir.

1. Öğrenci: İyi haber şu ki, Ayşe ve ailesi şehirde daha büyük bir eve taşınacak.
2. Öğrenci: Kötü haber, aile köylerinden ayrılacakları için üzgünmüş.
3. Öğrenci: İyi haber, Ayşe iyi eğitim veren okula kaydolmuş

4. Öğrenci: Kötü haber, İlk zamanlar ortama uyum sağlayamadığı için dersleri kötüymüş.
5. Öğrenci: İyi haber, Ayşe yeni arkadaş edindiği için mutluymuş.
6. Öğrenci: Kötü haber, eski arkadaşlarıyla görüşemediği için üzgünmüş.

Tüm öğrenciler birbirinin tersi cümleler kurarak hikâyeyi tamamlarlar.

* **Doğaçlama:** Öğretmen öğrencilerden gözlerini kapatıp hikâyeyi hayal etmelerini ister. Öğrenciler hayalini kurdukları karakterleri canlandırmak için sahneye çıkarlar ve istedikleri rolü oynarlar. Sınıftaki tüm öğrenciler oyuna katılıp her biri bir karakteri canlandırır. Öğrenciler baba, gelinler, torunlar ve 6 oğul rolünü üstlenirler. Böylelikle oyun başlar. Öğretmen burada rehber konumundadır.

* **Rahatlama:** Oyun ve doğaçlama bölümünün tamamlanmasıyla birlikte rahatlama için aşağıdaki etkinlik yapılır. Oyuncular halka şeklinde otururlar. Öğretmen elindeki topu öğrencilerden birine fırlatır ve bu esnada bir kelime söyler. Topu tutan öğrenciden bu kelimenin zıttını söylemesini ister. Öğrenci söylenen kelimenin karşıtını söyleyerek başka bir arkadaşına topu atar ve yeni bir kelime söyler. Oyun bu şekilde elden ele top atılarak sürdürülür. Tüm öğrencilerin katılımları sağlanır.

* **Değerlendirme:** Öğretmen yapılan çalışmaların hedefleri hakkında bilgi verdikten sonra, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı hakkında katılımcıların görüşlerini alır. Çalışmalar sırasında neler hissettikleri, nerelerde zorluk çektikleri, daha başka neler gerektiğiyle ilgili sorular sorularak, tüm katılımcıların duygularını ve düşüncelerini söylemesi sağlanır.

Türkçe Dersi Drama Planı (Deney Grubu, 5/B)

1.Bölüm:

Dersin Adı:	Türkçe
Ünitenin Adı:	Değerlerimiz
Dramanın Konusu:	Eş Anlamlı (Anlamdaş) Kelimeler
Sınıf:	5/B
Süre:	3 ders saati
Yöntem:	Yaratıcı Drama, Rol Yapma
Amaçlar:	1.Kelimelerin anlam özellikleri bilgisini kavrayabilme (eş anlam)
Kazanımlar:	1.Eş anlamlı (anlamdaş) kelimeleri kavrar. 2.Eş anlamlı (anlamdaş) kelimelerle cümle kurar. 3.Eş anlamlı (anlamdaş) kelimelere örnekler verir.

II. Bölüm

Dersin İşlenişi:

* **Isınma:** Öğretmen dört-beş santim büyüklükteki dikdörtgen şeklindeki kâğıtlara öğrenci, talebe, yıl, sene okul, mektep, ev, hane konuk, misafir yar, sevgili, cevap, yanıt kelimelerin her birini yazar. Dörder kişilik gruplar oluşturur. Dörder kişilik hazırlanan bu kartlar kapatılır. Bir oyuncu kartlardan birini açar. Karta öğrenci yazıyorsa eş anlamlısı olan talebe bulunana kadar devam edilir. Talebe bulunursa öğretmen puan verir, eğer bulunamazsa kartların ikisi de aynı yerine kapatılır. Sıra ikinci oyuncuya geçer. Oyun bütün kartlar bitene kadar sürer. Bu oyunla öğrencinin hem dikkati artar, hem de eş anlamlı kelimeleri öğrenir.

* **Oyun:** Öğretmen önceden hazırladığı her bir balona bir kelime yazar ve yazılan bu kelimeler birbiriyle eş anlamlıdır. Sınıfı beşerli iki gruba ayırır. Her bir öğrenciye bir balon verir. Müzik eşliğinde öğrenciler sınıfta rahat şekilde oynamaya başlar. Müzik durduğu anda 10 saniye içinde öğrenciler eş anlamlılarını bulup yan yana gelirler. Her doğru eşleşmede öğretmenin onayı ile balonlar patlatılır.

* **Doğaçlama:** Öğretmen her bir öğrenciye bir kelime söyler. Öğrenciler bu kelimelerle eş anlamlı cümleler oluşturur. Oluşturdukları cümleleri küçük hikâyeler şeklinde kartlara yazar ve canlandırırlar. Bu şekilde tüm öğrencilerin katılımı sağlanır.

* **Rahatlama:** Oyun ve doğaçlama bölümünün tamamlanmasıyla birlikte rahatlama için aşağıdaki etkinlik yapılır. Öğretmen bozanı bul oyununu oynatır. Bu oyunda öğretmen tahtaya bir kelime grubunu yazar. Eş anlamlı kelimeler arasına bunlarla ilgisi olmayan bazı kelimeler yazar. Gruba uymayan kelimeleri öğrenciler kâğda not ederler belli bir süre sonra bozan kelimelerin saptandığı liste ile eş anlamlı kelimelerin oluşturulduğu liste istenir. Doğru veya az yanlış yapan öğrenciler puan kazanır.

* **Değerlendirme:** Öğretmen yapılan çalışmaların hedefleri hakkında bilgi verdikten sonra, hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığı hakkında katılımcıların görüşlerini alır. Çalışmalar sırasında neler hissettikleri, nerelerde zorluk çektikleri, daha başka neler gerektiğiyle ilgili sorular sorularak, tüm katılımcıların duygularını ve düşüncelerini söylemesi sağlanır.

Türkçe Ders Planı (Kontrol Grubu 5/A)

Sınıf	5-A
Konu	Değerlerimiz
Önerilen Süre	3 ders saati
Öğrenci Kazanımları/ Hedef ve Davranışlar	<p>Amaçlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Değerlerimizin Neler Olduğunu Kavrayabilme 2. Erdemli Davranışların Toplumsal Hayata Etkilerini Sezebilme <p>Kazanımlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Değerlerimizin Neler Olduğunun Farkına Varır. 2. Erdemli Davranışların Toplumsal Hayata Etkilerini Sezer. 3. Ahlakın Hayatımızdaki Yerinin Önemli Olduğunu Kavrar.
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım, soru cevap
Kullanılan Eğitim Teknolojileri- Araç, Gereçler ve Kaynakça	İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, Türk Dil Bilgisi(Muharrem Ergin).
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	
1. Hazırlık	<p>* Araç-Gereç Hazırlığı: Defter, Kitap</p> <p>*Zihinsel Hazırlık:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Ön Bilgileri Harekete Geçirir <ul style="list-style-type: none"> - Fatih Sultan Mehmet Kimdir, Nasıl insandır? -Ahlak Ne Demektir? b) Anahtar Kelimelerle Çalışma c) Tahmin Etme <ul style="list-style-type: none"> Metin başlığına ve görsellere bakarak metin içeriğini tahmin eder. d) Metni Tanıma <ul style="list-style-type: none"> Metin okunarak gözden geçirilir.
2. Anlama	<ol style="list-style-type: none"> 1. * Dinleme: Metni öğretmen okur, öğrenciler dinler. * Okuma: Öğrenciler metni sesli okur. * Bilinmeyen Kelimeler: Anlamı bilinmeyen kelimelerin altı çizilir. 2. Metin İnceleme <ul style="list-style-type: none"> * Öğrencilere çeşitli sorular sorulur.
3. Metin Aracılığıyla Öğrenme	<ol style="list-style-type: none"> 1. Günlük Hayatla İlişkilendirme: <ul style="list-style-type: none"> * Değerlerimize örnek vermeleri istenir. 2. Atatürkçülük: Diğer dersler ve ana disiplinlerle bağlantı kurma <ul style="list-style-type: none"> * Atatürkün değerlerimize verdiği önemin farkına varır.
4. Kendini İfade Etme	Öğrenciler çalışma kitabındaki kendini değerlendirme formunu doldurur.
5.Gözden Geçirme	Konuda başa dönülerek anlatılanların unutulup unutulmadığının kontrol edilip konular arasındaki bağın kopmamasına çalışılması
Ölçme-Değerlendirme:	
Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	Tarihsel değerlerimiz nedir? Fatih Sultan Mehmet kimdir hangi özelliklere sahiptir? Ahlaklı Davranmak nasıl olur?
Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme	Atasözlerimiz ile değerlerimiz arasındaki ilişki nedir? Şeklinde konu ile ilgili ders ile çalışma kitabındaki etkinlikler yapılır ve ödev verilerek dersin genel tekrarı yapılması istenir.
Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	

Türkçe Ders Planı (Kontrol Grubu 5/A)

Sınıf	5-A
Konu	Atasözlerimiz
Önerilen Süre	3 ders saati
Öğrenci Kazanımları/ Hedef ve Davranışlar	<p>Amaçlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrencilere görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak 2. Görüp incelediklerini, düşündüklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak <p>Kazanımlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dinlediği, izlediği bir filmin, bir oyuncunun, okuduğu bir öykünün olayını belirtebilmek; belli başlı kişilerin fiziksel ve karakter özelliklerini, olayların geçtiği yeri ve zamanı belirtebilmek. 2. Dinlediği, izlediği bir konuşmanın, filmin ve benzerlerinin, okuduğu bir öykü yazının (masal, öykü, fıkra vb.). 3. Bilmediği kelimelerin anlamını sözün gelişinden, kelimenin yapısından çıkarabilmek, eş sesli kelimelerin, deyim, terim... vb. anlamını metin içinde kavrayabilmek, kelime dağarcığını zenginleştirme yollarını sezebilmek.
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım, soru cevap
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, Türk Dil Bilgisi(Muharrem Ergin).
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	
Okuma	Konunun genel bir izlenim edinilmesi amacıyla başlıklarıyla okunması
Güdüleme	Öğretmenin “Dil bilgisi dersinde öğrendikleriniz size Türkçeyi daha iyi okuma ve daha iyi anlama kabiliyeti kazandırır” demesi.
Derse Geçiş	Atasözü: Genel kural niteliği taşıya öğüt verici, kelimelerin yeri değiştirilmeyen, deneyimlere dayalı olan özlü sözlerdir.
Soru-cevap	Öğrencilerin konuyu anlayabilmeleri için konuyu çağrıştıracak benzer örnekler vererek asıl anlatılmak istenene ulaşılması için sorular sorulması.
Gözden Geçirme	Konuda başa dönülerek anlatılanların unutulup unutulmadığının kontrol edilip konular arasındaki bağın kopmamasına çalışılması
Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve İleri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme Etkinlikleri	<p>Aşağıdaki hangi atasözünün anlamı diğerlerinden farklıdır?</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Birlikten kuvvet doğar. b) Bir elin nesi var, iki elin sesi var. c) Ev alma komşu al. d) El ele vermeyince taş yerinden oynamaz. <p>Aşağıdaki atasözlerinden hangisi yardımlaşmayı öğüt vermektedir?</p> <ol style="list-style-type: none"> a) İşleyen demir ışıldar. b) Üzüm üzüme baka baka kararır. c) Sakla samanı, gelir zamanı. d) Evdeki hesap çarşıya uymaz. <p>Aşağıdaki atasözlerden hangisinde tutumlu olmanın önemi anlatılmaktadır?</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Dağ başı dumansız olmaz. b) Damlaya damlaya göl olur. c) Lafla peynir gemisi yürümez. d) Gençliğin kıymeti ihtiyarlıkta bilinir.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Türkçe dersini anlayan ve kavrayan bir öğrencinin diğer bütün derslerde anlatılanları kavraması ve özümsemesi daha kolay olduğundan; Türkçe dersi bütün derslerle ilişkilidir.

Türkçe Ders Planı (Kontrol Grubu 5/A)

Sınıf	5-A
Konu	Kelimelerin anlam özellikleri
Önerilen Süre	3 ders saati
Öğrenci Kazanımları/ Hedef ve Davranışlar	Amaçlar: 1.Kelimelerin anlam özellikleri bilgisini kavrayabilme (zıt anlam) Kazanımlar: 1.Zıt anlamlı (karşıt) kelimeleri kavrar. 2.Zıt anlamlı (karşıt) kelimelerle cümle kurar. 3.Zıt anlamlı (karşıt) kelimelere örnekler verir.
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım, soru cevap
Kullanılan Eğitim Teknolojileri- Araç, Gereçler ve Kaynakça	İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, Türk Dil Bilgisi(Muharrem Ergin).
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	
Okuma	Konunun genel bir izlenim edinilmesi amacıyla başlıklarıyla okunması.
Güdüleme	Öğretmenin “Dil bilgisi dersinde öğrendikleriniz size Türkçeyi daha iyi okuma ve daha iyi anlama kabiliyeti kazandırır” demesi.
Derse Geçiş	Kelime Anlamı Zıt Anlamlı (karşıt) Kelimeler: Birbirinin tersi anlam ifade eden kelimelere zıt anlamlı (karşıt) kelimeler denir.
Soru-cevap	Öğrencilerin konuyu anlayabilmeleri için konuyu çağrıştıracak benzer örnekler vererek asıl anlatılmak istenene ulaşılması için sorular sorulması.
Gözden Geçirme	Konuda başa dönülerek anlatılanların unutulup unutulmadığının kontrol edilip konular arasındaki bağın kopmamasına çalışılması
Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşıt anlamlı sözcükler bulunmamaktadır? a) Gece gündüz demeden çalışıp durdu b) Kimseye yoğurdum ekşi demez. c) Her yokuşun birde inişi vardır. d) Gençler ayağa kalkarak yaşlılara yer verdi. “Siyah- beyaz, sıcak- soğuk, uzun- kısa, ağır- hafif, büyük- küçük, sert- yumuşak” kelimeler arasındaki ilişkinin tanımı hangisidir? a) Eş anlamlı(anlamdaş) b) Zıt anlamlı(karşıt) c) Eş sesli d) Mecaz anlamlı
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Türkçe dersini anlayan ve kavrayan bir öğrencinin diğer bütün derslerde anlatılanları kavraması ve özümsemesi daha kolay olduğundan; Türkçe dersi bütün derslerle ilişkilidir.

Türkçe Ders Planı (Kontrol Grubu 5/A)

Sınıf	5-A
Konu	Kelimelerin anlam özellikleri
Önerilen Süre	3 ders saati
Öğrenci Kazanımları/ Hedef ve Davranışlar	<p>Amaçlar</p> <p>1.Kelimelerin anlam özellikleri bilgisini kavrayabilme (eş anlam)</p> <p>Kazanımlar</p> <p>1.Eş anlamlı (anlamdaş) kelimeleri kavrar. 2.Eş anlamlı (anlamdaş) kelimelerle cümle kurar. 3.Eş anlamlı (anlamdaş) kelimelere örnekler verir.</p>
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Düz anlatım, soru cevap
Kullanılan Eğitim Teknolojileri- Araç, Gereçler ve Kaynakça	İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, Türk Dil Bilgisi(Muharrem Ergin).
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri:	
Okuma	Konunun genel bir izlenim edinilmesi amacıyla başlıklarıyla okunması.
Güdüleme	Öğretmenin “Dil bilgisi dersinde öğrendikleriniz size Türkçeyi daha iyi okuma ve daha iyi anlama kabiliyeti kazandırır” demesi.
Derse Geçiş	<p>Kelime Anlamı</p> <p>Eş Anlamlı (Anlamdaş) Kelimeler: Yazılışları farklı, anlamları aynı olan kelimelere eş anlamlı kelimeler denir.</p>
Soru-cevap	Öğrencilerin konuyu anlayabilmeleri için konuyu çağrıştıracak benzer örnekler vererek asıl anlatılmak istenene ulaşılması için sorular sorulması.
Gözden Geçirme	Konuda başa dönülerek anlatılanların unutulup unutulmadığının kontrol edilip konular arsındaki bağın kopmamasına çalışılması.
<p>Ölçme-Değerlendirme:</p> <p>Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme</p> <p>Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme</p> <p>Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri</p>	<p>Aşağıdaki sözcüklerden hangisinin eş anlamlısı verilmemiştir?</p> <p>a) yürek – kalp b) millet – ulus c) cevap – yanıt d) iyi- kötü</p> <p>Aşağıdaki sözcükler eş anlamlılarıyla birlikte karışık olarak verilmiştir. Eş anlamlısı olmayan sözcük aşağıdakilerden hangisidir?</p> <p>Konuk – talebe- okul- misafir- ev- öğrenci- mektep</p> <p>a) misafir b) ev c) okul d) öğrenci</p>
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Türkçe dersini anlayan ve kavrayan bir öğrencinin diğer bütün derslerde anlatılanları kavraması ve özümsemesi daha kolay olduğundan; Türkçe dersi bütün derslerle ilişkilidir.

ÖZGEÇMİŞ

